

**III. A magyar királyi honvédelmi miniszter úr
Ő Nagyméltóságának dicsérő elismerésében
részesültek:**

1. *Práth József* m. kir. VI. sz. csendőr-kerületbeli csendőrnek, a ki Moór községben 1897. évi november hó 5-én — bár csak karddal lévén felfegyverkezve — egy körözött és bottal támadó többszörös rablógyilkost, elszánt, bátor fellépéssel, heves küzdelem után letartóztatott, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki.
2. *Auguszt Sándor* m. kir. VI. sz. csendőr-kerületbeli őrsvezető, ez. őrmesternek, ki a Palotai János darányi éjjeli őron 1895. évi július hó 10-én elkövetett gyilkosság tetteit, nehéz körülmények között, körültekintő erélylyel és fáradhatlan buzgósággal kiderítette és az igazságszolgáltatás kezébe adta, — és a ki általában is a közbiztonsági szolgálatban kiváló ügybuzgóságot, megbízhatóságot és jó nyomozási képességet tanúsít, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki.
3. *Somogyi Lajos* m. kir. VI. sz. csendőr-kerületbeli őrmesternek, ki a testületben 15 évi kötelelességű szolgálata alatt, több mint 10 év óta teljesíti a legnagyobb odaadással, buzgalommal és teljes eredménnyel a próba-csendőrök elméleti kiképzését, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki és a m. kir. belügyminiszter úr 80 forint jutalomban részesítette.
4. *Németh István I.* m. kir. VI. sz. csendőr-kerületbeli őrmesternek, az 1897. évi augusztus havában a Kis-Duna áradása okozta árvizveszély alkalmával, 141 órán át, fáradságot nem ismerő buzgalommal, egész odaadással és szép eredménnyel teljesített kiváló szolgálatai elismerésül, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki a m. kir. belügyminiszter úr pedig őt 50 frt jutalomban részesítette.

5. *Peter János* őrmesternek és
6. *Csizik Titusz* ez. őrsvezetőnek, mindkettő a m. kir. V. sz. csendőr-kerület állományában, a Pozsony vármegyei, nagyszombati és szeredi őrskörletekben az 1895. évtől kezdődőleg előfordult 35 rendbeli lopásnak, ügyes és fáradságot nem ismerő lankadatlan buzgalommal, hosszabb időn át folytatott nyomozása, az ellopott értéktárgyak és készpénz nagy részének, valamint a tetteseknek is kézrekerítése által tanúsított eredményes működéséért, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését nyilvánította, a m. kir. belügyminiszter úr pedig őket 50—50 forint jutalomban részesítette.

7. *László Karoly* és

8. *Bardocz Salamon* m. kir. II. sz. csendőr-kerületbeli csendőröknek, az aninai bányatelepen 1897. évi január hó 20-án előfordult zendülés elfojtása alkalmával tanúsított elszánt, bátor és kötelességű magatartásáért a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki.

9. *Schmidt Flórián* m. kir. VI. sz. csendőr-kerületbeli őrmesternek, a közbiztonsági szolgálat terén, hosszabb időn át általában tanúsított kiváló ügybuzgóságáért és igen eredményes működéséért, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki.

10. *Goldstein Farkas* őrsvezető,

11. *Bacsa János* csendőr ez. őrsvezető,

12. *Stroja László,*

13. *Tóth István,*

14. *Tóth János* és

15. *Piking Jakab* csendőröknek, valamennyien a m. kir. II. sz. csendőr-kerület állományában, Mehadika községben 1896. évi június hó 26-án a községi tagosítási munkálatok keresztülvitele miatt kitört népzendülés alkalmával, a lázadás elfojtása körül tanúsított kitartó, bátor és elszánt magatartásukért, Piking Jakab csendőrnek ezenfelül azon férfias elszántságáért, melyet ő mint előfogaton utba indított

küldöncz, a lázongó tömegben való keresztül hatolás alkalmával tanusított, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki.

16. *Marginean János* m. kir. III. sz. csendőr-kerületbeli őrmesternek, a közbiztonsági szolgálat terén, hosszabb időn át tanusított kiválóan kötelességű, ügybuzgó és eredményteljes működése, valamint különösen az örskörletében a socialisticus mozgalmaknak tapintatos, mindamellett erélyes módon való korlátozása és lecsendesítése körül, az utóbbi időben kifejtett tevékenységeért is, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki és a m. kir. belügyminiszter úr 100 frt jutalomban részesítette.

17. *Szártory Jenő,*

18. *Gudor István,*

19. *Bartha Mátyás és*

20. *G. Nagy István* m. kir. III. sz. csendőr-kerületbeli őrmestereknek, hosszas csendőrségi szolgálatuk alatt, a közbiztonsági szolgálatban tanusított kiváló szorgalmuk és eredményteljes működésükért, valamint kifogástalan magaviseletük s örseiknek mindig példás rendben tartásáért, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki.

21. *Guttman Adolf és*

22. *Páljános Nándor* III. sz. csendőr-kerületbeli őrmestereknek, hosszabb időn át tanusított kiválóan ügybuzgó és eredményes működésök, valamint fáradhatlan kitartó szorgalmuk, lelkiismeretes pontosságuk és kifogástalan magaviseletükért, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki.

23. *Farkas Pál* m. kir. VI. sz. csendőr-kerületbeli csendőrnek, az 1897. évi november hó 11-én Almádi község határában kiütött tüzvész alkalmával, egy nőnek egy égő ház pinczéből bátor elszántsággal való kimentése, — továbbá egy gyújtogatási és három rendbeli lopási esetnek különös ügyességgel és leleményességgel történt kiderítéseért, a m. kir. honvédelmi miniszter úr, teljes elismerését fejezte ki.

24. *Titera János* m. kir. I. sz. csendőr-kerületbeli őrmesternek, a közbiztonsági szolgálat terén hosszabb időn át tanusított kiválóan kötelességű, ügybuzgó és eredményteljes működéseért a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki.

25. *Sipos János* m. kir. I. sz. csendőrkerületbeli őrmesternek, a közbiztonsági szolgálat terén hosszabb időn át tanusított kiválóan kötelességű, ügybuzgó és eredményteljes működéseért, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki.

26. *Lőrinczi Ferencz* m. kir. I. sz. csendőrkerületbeli őrmesternek, azon rablógyilkossági esetnek-melynek 1898. évi május 2-án a Rehó és Kákova községek közötti keresztútnál Gavrilla Nikolæ esett áldozatul, igen fáradtságos, kitartó és ügyes nyomozás után történt kiderítéseért, valamint különben is a közbiztonsági szolgálatban hosszabb időn át, kiváló szorgalommal és jó eredménnyel való működéseért, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki.

27. *Kiss Gergely* m. kir. III. sz. csendőrkerületbeli őrmesternek, a közbiztonsági szolgálat terén mint őrsparancsnok hosszabb időn át tanusított, kiválóan kötelességű, fáradhatlanul ügybuzgó és kiválóan eredményes működéseért, valamint a szakasparancsnok-helyettesi teendőknek is kifogástalan ellátásáért, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki.

28. *Szilva György és*

29. *Móser József* m. kir. VI. sz. csendőrkerületbeli őrmestereknek, Mosonmegye területén garázdálkodott többtagú veszélyes lótolvajszövetkezetnek, felette nehéz körülmények között eszközölt, Stajerhon területére is kiterjesztett igen fáradtságos kinyomozása és úgy a tetteseknek, mint a 2000 forint értéket meghaladó bűnjelvényeknek is kézrekerítéseért, a m. kir. honvédelmi miniszter úr teljes elismerését fejezte ki.

30. *Zungovszky Tivadar,*

31. *Mihácsa Simon,*
32. *Vás Ferencz,*
33. *Reckert János,*
34. *Bauer Antal,*
35. *Schüffer Jakab,*
36. *Tóth István,*
37. *Chittil István,*
38. *Bogner Ferencz,*
39. *Greco Dávid és*

40. *Graef Vilmos* m. kir. V. sz. csendőrkerületbeli őrmestereknek, a közbiztonsági szolgálat terén — utóbbi kettőnek szárny irodai segédmunkási alkalmazásukban is, hosszabb időn át tanúsított kötelességű, kiválóan ügybuzgó és eredményes valamint kifogástalan működésükért a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

41. *Nagy Ferencz* m. kir. VI. sz. csendőrkerületbeli őrmesternek, egy tolvajszövetkezetnek és ennek 1375 forint értéket képviselő számos betöréses lopásainak, nehéz körülmények között, fáradhatlan buzgalommal és hosszas, kitartással párosult leleményességgel történt kinyomozásáért, a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

42. *Balogh Imre* m. kir. II. sz. csendőrkerületbeli őrmesternek, egy veszélyes gonosztevő által elkövetett számos betöréses és egyéb lopásnak, nehéz körülmények között fáradhatlan buzgalommal és kitartással párosult leleményességgel történt kinyomozásáért, a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

43. *Deák Mihály,*
44. *Miklós András,*
45. *Nagy Sándor,*
46. *Vona József,*
47. *Földvári Keresztély,*
48. *Földes Sámuel,*
49. *Györffy Károly,*
50. *Fátyol István,*
51. *Papp Gergely,*

52. *Szandovics Jakab,*
53. *Horovicz Sámuel,*
54. *Mencsik Nándor és*
55. *Fischer Jakab* m. kir. IV. sz. csendőrkerületbeli őrmestereknek, és pedig az első kilencznek a közbiztonsági szolgálat terén, az utolsó négynek pedig irodai alkalmazásban hosszabb időn át tanúsított kiválóan kötelességű, ügybuzgó és eredményes működésükért, a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

56. *Mázy István* m. kir. V. sz. csendőrkerületbeli őrsvezető, cz. őrmesternek, egy rablógyilkosság, gyilkosság és váltóhamisítás, továbbá számos lopás és egyéb törvénysértés tetteseinek, kiváló ügyességgel és fáradhatlan kitartással párosult buzgalommal, egy év leforgása alatt nagy számban történt kiderítéseért, a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

57. *Szitár Mihály* m. kir. III. sz. csendőrkerületbeli őrmesternek, a közbiztonsági szolgálat terén mint őrsparancsnok hosszabb időn át tanúsított, mindig kötelességű, fáradhatatlanul ügybuzgó és kiválóan eredményes működése, őrsének állandóan jó rendben tartása és alárendeltjeinek helyes befolyásolásáért a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

58. *Kovács József* m. kir. III. sz. csendőrkerületbeli őrsvezetőnek, mint berzovai őrsparancsnoknak, az ember élte elleni büntettek, pénzhamisítás, lopások és egyéb törvénysértések tetteseinek, az utolsó két év lefolyása alatt, fáradhatlan kitartással párosult buzgalommal és kiváló ügyességgel történt kiderítése; továbbá őrsének szép rendben tartása és alárendeltjeinek helyes befolyásolásáért, a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

59. *Bugár István* m. kir. II. sz. csendőrkerületbeli csendőrnek, egy bünszövetkezet által elkövetett 33 rendbeli lopás- és lopási kísérlet, valamint egy gyújtogatási esetnek nehéz körülmények között

fáradhatlan kitartással és buzgalommal párosult leleményességgel történt kiderítéseért, a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki, a m. kir. belügyminister úr pedig őt 25 frt jutalomban részesítette.

60. *Pajer József* örsvezető, cz. őrmester,

61. *Hauzer János* örsvezető,

62. *Geisler Mór* és

63. *Tófeji György* csendőröknek, valamennyien a m. kir. VI. sz. csendőrkerület állományában Holczmann István Vas megye területén garázdálkodott, hirhedt gonosztevő kinyomozása és elfogása, nemkülönben ezzel kapcsolatosan nagyszámú lopás, rablás és zsarolási esetnek kiderítése és a bűnjelek és orgazdák kézrekerítése körül tanusított kiválóan buzgó, ügyes és eredményteljes működésükért, a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

64. *Jakócs Sámuel* m. kir. I. sz. csendőrkerületbeli őrmesternek, több évi csendőrségi szolgálata alatt, mint irodai segédmunkás, úgyszintén mint örsparancsnok és utóbbi időben mint szakasparancsnok-helyettes is, tanusított ügybuzgó, ügyes és eredményes működéseért a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

65. *Szabó András* m. kir. IV. sz. csendőrkerületbeli csendőrnek, ki Gálszécs községben, 1898. évi június hó 29-én kiütött tűzvész alkalmával egy magával tehetetlen, öreg embert, a tűzhaláltól bátor elszántsággal és saját életének kockáztatásával megmentett és ezen tettével a hű kötelességteljesítés és emberbaráti szeretetnek kimagasló tanujelét adta, a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

66. *Ehrmann Máttyás* m. kir. II. sz. csendőrkerületbeli őrmesternek, a közbiztonsági szolgálat terén hosszabb időn át tanusított, mindig kötelességhű, kiválóan ügybuzgó és eredményes működéseért általában, valamint különösen az utóbbi időben egy

rablógyilkosság tettesének és egy több tagból álló pénzhamisítóbanda tagjainak, igen nehéz körülmények között fáradhatlan buzgalommal és kitartással történt kinyomozása és letartóztatásáért, a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

IV. A csendőrkerületi parancsnokságok által dicsérő okirattal láttattak el:

az I. számú csendőrkerületben:

Popa János csendőr (gyilkosság kiderítése és a tettes kézrekerítéséért),

Szász Péter őrmester (segédtiszti irodai segédmunkási minőségben tanusított kiváló szorgalma és megbízhatóságáért),

Wilhelm István őrmester (10 rendbeli gyujtogatás tettesének kinyomozásáért),

Knobloch Henrik csendőr (három rendbeli gyilkosság felderítése és a tettesek kinyomozásáért),

Ambrus István örsvezető, *Gálfi Dénes* és *Réti Péter* csendőrök (rablógyilkosság tettesének kézrekerítéséért),

Kósa Ignác őrmester (egy rablógyilkosság és három lopás kiderítése és a tettesek elfogásáért),

Mintsek János örsvezető (egy gyilkosság felderítése és a bűnösök kézrekerítéséért),

Kibédi Sándor őrmester (örsparancsnoki minőségben 10 éven át minden irányban tanusított kiváló működéséért),

Székely Sándor őrmester (szárny-számvivői minőségben tanusított kiváló szorgalma és megbízhatóságáért),

Csekme Károly őrmester (szárnyirodai segédmunkási minőségben tanusított kiváló használhatósága és megbízhatóságáért),

Kaufmes Mihály őrmester, *Sánta Gáspár*, *Sós Mihály* és *Pap János* csendőrök (árviz alkalmával tanusított önfeláldozó működésükért),

Molnár Lajos örsvezető, *Theisz András*, *Drugocs György*, *Szász István*, *Szabó Károly* és *Georgi Henrik* csendőrök (árviz alkalmával tanúsított önfeláldozó tevékenységükért);

a II. számú csendőrkerületben:

Gruity András cz. őrmester (egy gyilkosság felderítése és a tettes elfogásáért),

Balogh János csendőr (számos betöréses lopás tetteseinek kinyomozásáért),

Halász Elek csendőr (tűzvész alkalmával vagyonmentésnél tanúsított tevékenységért);

a III. számú csendőrkerületben:

Kovács Mátyas czimz. örsvezető és *Stolcz József* csendőr (kocsi elé fogott két megbokrosodott lónak megfékezése körül tanúsított férfias elszántság és kiváló ügyességért),

Nyakas Imre czimz. őrmester, *Mitrán Dömötör* örsvezető, *Oláh János* czimz. örsvezető, *Vura Péter*, *Jankovics János*, *Györi Sándor*, *Mártonfi János* és *Bereczky Gábor* csendőrök (árvizveszély alkalmával a védelmi munkálatok körül kifejtett ügybuzgalom, fáradhatatlan tevékenység és észszerűséggel párosult eredményes eljárásért),

Lányi Jenő számvivő-őrmester (a számviteli teendőkben éveken át tanúsított eredményes tevékenysége, lankadatlan szorgalma, lelkiismeretes pontossága, példás magatartása, és főleg a kecskeméti szárny felállítása alkalmával kifejtett céltudatos ügyködéseért),

Szabó Lajos számvivő-őrmester (a számviteli teendőkben éveken át tanúsított eredményes tevékenysége, lankadatlan szorgalma, lelkiismeretes pontossága, példás magatartása, főleg pedig a kecskeméti és zilahi szárnyak felállítása alkalmával kifejtett céltudatos ügybuzgalmáért),

Lepárt József, *Deák Lajos*, *Bagossy Mihály*, *Navratil László*, *Mány József*, *Hegedüs János*, *Kéri*

Sándor, *Forsthoffer Gyula*, *Váradi Sándor*, *Ballács József*, *Wollmann Lajos*, *Schmidt Henrik*, *Várhegyi Sándor* őrmesterek (10, illetve 11 évet meghaladó csendőrségi szolgálatuk alatt tanúsított kifogástalan magaviseletükért, örsüknek mindig jó rendben tartásáért, a fegyelem helyes kezeléseért, a közbiztonsági szolgálatban folytonosan kifejtett kiváló szorgalom és eredményes tevékenységért),

Fleischer György örsvezető, *Lázár Márton* és *Soós József* csendőrök (egy pénzhamisító szövetkezet tetteseinek 12 napi folytonos nyomozás után történt kiderítése és letartóztatása körül kifejtett kiváló erély, tapintatosság és lankadatlan szorgalomért),

Stern Hermann őrmester (10 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt tanúsított kifogástalan magaviseleteért, örsének mindig jó rendben tartásáért, a fegyelem helyes kezeléseért, a közbiztonsági szolgálatban folytonosan kifejtett kiváló szorgalom és eredményes tevékenységeért, a hatóságokkal, valamint a lakossággal való tapintatos érintkezéseért),

Stancz György őrmester és *Lánczi Sándor* örsvezető (egy rablógyilkosság tetteseinek, kiválóan észszerű, tapintatos és lankadatlan ügybuzgalommal vezetett nyomozás folyamán történt kiderítése és letartóztatásáért),

Goldhammer Ede őrmester, *Gröger Lipót* és *Varga János* örsvezetők (egy halált okozott súlyos testi sértéssel párosult rablás tettésének 282 órán át folytatott nyomozás folyamán történt kiderítése és letartóztatása körül kifejtett kiváló ügybuzgalom, kötelesség-hűség és észszerűségért),

Gudor István őrmester (egy rablógyilkosság tettésének és a bűnsegédnek hosszabb nyomozás folyamán történt kiderítése és letartóztatása körül tanúsított ügybuzgalom, kötelesség-hűség és észszerűséggel párosult tapintatosságaért),

Sárik József, cz. őrmester, *Koleszár János* és *Soltész Antal* csendőrök (egy több éven át garázdálko-

dott, 20 tagból állott vásártolvajszövetkezet és 31 orgazdának kiderítése körül tanusított lankadatlan szorgalom, odaadó kötelesség-hűség és észszerűséggel párosult tapintatosságért),

a IV. számú csendőr-kerületben:

Ancso György örsvezető, (örsének jó karban tartásáért és a közbiztonság terén teljesített jeles szolgálataiért.)

Kurizs János cz. örsvezető, (több rendbeli betöréses lopás tetteinek és az ellopott tárgyak kézrekerítése körül teljesített igen buzgó és kötelesség-hű szolgálataiért.)

Ördög Miklós őrmester, (az altiszti tanoncok kiképzése körül segédoktatói minőségben lankadatlan buzgalommal teljesített eredményes működéseért.)

Garamszögi László őrmester, (egy veszélyes betörőnek és egy gyújtogatónak kiválóan buzgó és fáradhatlan nyomozás útján történt letartóztatásáért.)

Miski Zsigmond cz. őrmester és *Kurityák Peter* csendőr, (egy embernek a tűzhalál veszélyétől való ügyes és bátor fellépésük által történt megmentéseért.)

Holics Lajos, *Száva György* és *Teutschländer Hugó* őrmesterek, (a legénységi létszám kiegészítése körül jelentkezők gyűjtése által az 1897. évben való eredményes működésükért.)

Ványalos Ferencz örsvezető, (egy gyermekgyilkosságnak igen ügyes s leleményes nyomozás után történt kiderítéseért.)

Binder Mihály örsvezető, (egy rablógyilkosság tetteinek leleményes és buzgó nyomozás során történt letartóztatásáért.)

Kovács Fülöp őrmester és *Molnár Péter* csendőr, (több rendbeli betöréses lopás tetteinek kiderítése körül teljesített jeles szolgálataiért.)

Neuwirth László, *Garamszögi László*, *Szabolcsi Mátyas*, *Öszi Rezső* őrmesterek, *Groszmann Vilmos*, *Balla János*, *Cs. Dobos József*, *Schneider Gáspár* cz. őrmesterek, *Lovász József*, *Csordás Ferencz*,

Bodnár Gyula, *Mutter Antal*, *Kopes György* örsvezetők, *Varga István*, *Krasznai János*, *Páskuj Dániel*, *Mudri György*, *Széles Tamás*, *Baksa Lajos* cz. örsvezetők, *Balogh Miklós* és *Péter János* csendőrök, (az 1897/8. évek folyamán lezajlott agrár-szocialista mozgalom és zavarok lecsillapítása körül teljesített fáradtságos, kiválóan buzgó s eredményes szolgálataiért.)

Domahidi András cz. őrmester és *Pál Tamás* csendőr (egy emberéletnek a vizbefulás veszélyétől történt megmentéséért.)

Rajdos János örsvezető, (segédoktatói minőségben tanusított buzgó tevékenysége és példás magaviseletéért.)

az V. számú csendőr-kerületben:

Matusek András cz. őrmester, *Schmierer Antal*, *Halat János* és *Jankó Ágost* csendőrök, (képviselő választáskor Erdő községben mintegy 400—500 főnyi ellenszegülővel szemben eszközölt löfegyver használat alkalmával tanusított elszántság és bátorságukért.)

Strba János és *Odri Károly* csendőrök, (számos vásári lopási esetnek körültekintő, észszerű, leleményes és buzgó nyomozás által történt kiderítéseért.)

Horváth Ferencz csendőr, (Rimaszombat városában és környékén elkövetett hét rendbeli büncselekmény tetteinek ügyes, észszerű és fáradtságos nyomozás által történt kiderítéseért.)

Galló József és *Pekala Mihály* örsvezetők, (a közbiztonság terén számos büncselekmény kiderítése által tanusított eredményes működésükért.)

Radványi Mihály örsvezető, (Drach István banai lakos kárára álkulcs használatával elkövetett 390 frt értékű gabona lopás tetteinek 126 órán át folytatott észszerű, tapintatos és leleményes nyomozás által történt kiderítéseért.)

Szladek Mihály cz. őrmester és *Junka József* csendőr (1897. év nyarán az Aranyos nagy-leéli puszta mellett elhuzodó nádgát védekezési valamint az árvíz kitörésénél az élet és vagyonmentési min-

kálatoknál kitartással és önmegtagadással történt közreműködésért.)

Balogh Mihály őrmester, (a Kriván-Gyetva patakban halva talált gyermek gyilkosának, hosszas, szakértelemmel párosult ügyes és kitartó nyomozás által történt kiderítéséért.)

Bercsényi András, László János és Osvald Lajos őrmesterek, (a közbiztonsági szolgálat terén huzamosabb időn át tanúsított eredményes tevékenységükért.)

Valkó János és Mahr Karoly csendőrök (a Pozsonyvármegye nagyszombati és szeredi örskörletekben az 1895. évtől kezdődőleg előfordult 35 rendbeli betöréses lopásnak kinyomozása és a tettesek kézrekerítésénél való hathatós közreműködésükért.)

a VI. számú csendőr-kerületben:

Hunyadi Sándor őrmester, *Vizsi János, Lisza Sándor, Beer János, Élő Géza, Schaffer Ferencz, Németh György II., Kovács György, Kiss Imre II., Kecsek Mihály, Szakaly József, Takács József II., Szvetecz György, Kercsmár József, Vittinger Sándor, Pesti Sándor, Kulcsár József, Hencsei Imre, Őri Sándor és Moger Ignacz* csendőrök, az (ország nyugoti részében főleg Vas megyében garázdálkodott czigány tolvajszövetkezetnek kiderítése és kézrekerítésében való közreműködésük által, a közbiztonsági szolgálat terén tanúsított eredményes tevékenységükért.)

Kardos Géza, Kovács János, Bozsing József, Gergely György, Fodor Mihály őrmesterek, *Joachimisthal Károly* őrsvezető és *György Imre* csendőr, (Baranya vármegye területén 1897. évi augusztus havában a Dunaáradásnál a személy és vagyonmentés körül tanúsított fáradhatlan tevékenységükért.)

Tarcsafalvi Lajos ez. őrmester, (egy gyilkosság tettesének fáradságot nem ismerő buzgalommal és szakavatottsággal vezetett nyomozás alkalmával történt kiderítése és a bűnjelek megszerzéséért.)

Práth József csendőr, (egy körözött és bottal felfegyverkezett többszörös rablógyilkosnak elszánt és bátor fellépése által — habár csak karddal volt is felfegyverkezve — heves dulakodás után történt letartóztatásáért.)

Habetler Mihály őrmester és *Moravék János* ez. őrsvezető, (egy több betöréses lopást elkövetett cigánynak letartóztatása és a bűnjelek megszerzése körül tanúsított kitartó ügyes eljárásukért.)

Horvath Samu ez. őrsvezető, *Németh József III., Kovács Marton, Nemes János, Kapus József és Tóth Vendel* csendőrök, (árvizveszéllynél a személy és vagyonmentés körül tanúsított kiváló szolgálataikért.)

Lukács Tivadar őrmester, (a segédtiszti irodában 6 éven keresztül tanúsított odaadó szorgalmáért, buzgó tevékenységeért, mindenirányu kifogástalan működése és magaviseletéért.)

Simon Karoly őrmester, *Vörös Lajos, Mecserics Ferencz, Antalics József, Somogyi István I., Szautner János* ez. őrmesterek, *Horvath Ferencz, Parkas Sándor* őrsvezetők és *Szabó István és Jüngling Mátyás* csendőrök, (a közbiztonsági szolgálatban tanúsított kiváló buzgalomuk, tevékenységük és eredményes működésükért.)

Szalai Sándor, Lang János és Lajmucs István csendőrök, (egy 15,000 forintot meghaladó postalopás tettesének 17 óra alatt igen ügyesen és nagy buzgalommal folytatott nyomozása s kiderítéséért.)

Kiss Lukács ez. őrmester és *Varga István II.* csendőr, (a közbiztonsági szolgálatban tanúsított kiváló szorgalmuk, tevékenységük és eredményes működésükért.)

Mészáros Antal őrsvezető és *Kalamár Sándor* csendőr, (két nagyobb mérvű betöréses lopás tettesének 181 órán át folytatott kinyomozása, letartóztatása, és a bűnjelek kézrekerítéséért.)

Rittlop József csendőr, (egy 4700 forintot meghaladó betöréses lopás tettesének kiderítése, letartóztatása és a bűnjelek megszerzéséért.)

Bolösics Márton és Gellemann Lőrincz csendőrök, (egy több tagu lótolvaj szövetkezetnek kinyomozása s mintegy 2000 forint értékű bűnjelkek kézrekerítésénél való hathatós közreműködésükért.)

Pajlober Pal, Hegyi Jozsef, Kondor Lajos, Jakab Boldizsar és Wittinger Sandor csendőrök, (egy tolvajszövetkezet által elkövetett több betöréses lopás kinyomozásánál való hathatós közreműködésükért.)

Panicz György őrsvezető és *Gal György* csendőr, (egy betörő tolvajszövetkezet által hosszabb idő óta üzött lopásoknak igen ügyesen történt kiderítése, a tettesek kézrekerítése és a bűnjelkek megszerzéséért.)

Balazsics József ez. őrmester és *Kajszu Ferencz* őrsvezető, (a közbiztonsági szolgálat terén lankadatlan szorgalom és kiváló tevékenységgel teljesített eredményes szolgálatukért és alárendeltjeik helyes befolyásolásáért.)

Vass Mihály ez. őrsvezető és *Bertalan Ferencz* csendőr, (két rendbeli rejtélyes gyilkosság tettesei- nek kinyomozása körül tanúsított kiváló szorgalom, leleményes és fáradságot nem ismerő eredményes tevékenységükért.)

V. A csendőr-kerületi parancsnokságok által nyilvánosan megdicsértettek:

A m. kir. I. számú csendőrkerületben:

Kovács Pál ez. őrsvezető, *Gal Janos, Biro Márton* és *Laszlo Janos* csendőrök, (árviz alkalmával tanúsított kiváló magatartásukért.)

Magyari Imre őrsvezető, *Baranyai Andras, Fazakas János, Kertész Peter, Kadar Jozsef* és *György Jozsef* csendőrök, (árviz alkalmával tanúsított kiváló magatartásukért.)

Biró Dénes őrsvezető, *Puskás Sámuel, Marosi János, Salamon Vazul, Budics Imre, Kiss Márton, Gyorfi Lajos* és *Egyed Janos* csendőrök, (a kiáradt Duna folyam visszaszorítására irányuló munkálatok körül tanúsított kiváló tevékenységükért.)

Dornik Rezső ez. őrsvezető, *Moldován Demeter* és *Fraics Ferencz* csendőr, (10 rendbeli gyújtogatás tettesének kiderítése és elfogásáért.)

Vlad Konstantin ez. őrsvezető, *Laszlo Antal* és *Roth Gergely* csendőrök, (gyilkosság tettesének kinyomozásáért.)

Varga János, Tischler Jozsef, Brechner Mihály, Barth Mihály, Vereb Jozsef, Vaszi Imre, Peter Ferencz, Orovicz Imre és *Németh Ferencz* csendőrök, (rablógyilkosság tettesének kinyomozásáért.)

Szekely Gergely csendőr, (egy rablógyilkosság és két bányalopás tettesének kézrekerítéséért.)

Baliga Imre őrsvezető, *Suflarszky Matyas, Teutelbaum Oszkár, Tatar Miklos* és *Tormási Sandor* csendőrök, (rablógyilkosság tettesének kinyomozásáért.)

Boros Imre és *Scheip Janos* csendőr, (dynamitlopás tettesének kinyomozásáért.)

Marosan József csendőr, (gyilkosság tettesének kinyomozásáért.)

Heggyeli Sandor, Maurer Frigyes és *Kallai Dénes* csendőrök, (árvizból egy két lovas fogat és a kocsin ülő személyek kimontásáért.)

Albert Mózes, Grün Emil őrsvezetők, *Kemény János, Polánszky János, Daragus István, Kovács Mihály, Kimpian Peter, Laszlo Antal, Varga Ferencz, Lup Miklos, Laczko Lajos, Kiss Ádám, Fancsali Elek* és *Vénig Lajos* csendőrök, (az 1897/98. évek folyamán lezajlott agrár socialista mozgalom és zavarak lecsillapítása körül tanúsított kiválóan buzgó és eredményes szolgálatukért.)

a II. számú csendőr-kerületben:

Oppovai József csendőr, (egy gyilkossági eset tettesének kinyomozásáért.)

<i>Balogh Imre</i> őrmester	} (árvizveszély alkalmával tanúsított kiváló tevékenységükért.)
<i>Laszlo Janos</i> ez. őrmester	
<i>Zsigmond Lajos</i> ez. őrsvezető	
<i>Lucsics Janos</i> csendőr	

Sósdian Mózes csendőr, (közbiztonsági szolgálatban tanúsított eredményes működéseért.)

a III. számú csendőr-kerületben:

Kóts Péter cz. őrmester, *Stolcz József*, *Balogh Ferencz*, *Tóth József*, *Kelemen János*, *Rutsek József*, *Aradi János*, *Falb Ferencz*, *Koloszár Imre* és *Juhos Mihály* csendőrök, (árvizveszély alkalmával a védelmi munkálatok körül kifejtett ügybuzgalom, fáradhatatlan tevékenység és észszerűséggel párosult eredményes eljárásért.)

Borda István és *Csejtei Pál* csendőrök, (egy vasuti baleset elhárítása körül kifejtett ügyességért.)

Balogh Lajos és *Csupercsán János* csendőrök, (egy tűzvész alkalmával a védelmi munkálatok körül kiváló észszerűséggel kifejtett fáradhatlan szorgalmukért.)

Barna Lajos, *Madarassi Sándor*, *Kökösi Balint* őrmesterek, *Mészáros Pál*, *Téczely István* őrsvezetők, *Bokor Miklós*, *Gudor István*, *Boros Kálmán* őrmesterek, *Répcsy Mihály*, *Baricza Mátyás* őrsvezetők, *Fajt Jakab* őrmester, *II. Balogh József*, *Haas Lázár* őrsvezetők, *Pál Ignác*, *Viola Márton*, *Wollmann Lajos* és *Kiss Gergely* őrmesterek, (a legénységi állomány kiegészítése körül kifejtett eredményes buzgalmukért.)

Ruzsicska János, *Csordás Kálmán*, *Szilágyi János*, *Oláh Sándor* és *Vékony Ferencz* csendőrök, (mivel egy rablógyilkosság ügyében vezetett nyomozás folyamán járőrvezetőiket kiváló kötelesség-hűséggel, lankadatlan szorgalommal és ügybuzgalommal támogatták.)

Kelemen Sándor, *Juhász Balázs*, *Gnaud Ferencz* és *Mező Károly* csendőrök, (mivel egy halált okozott súlyos testi sértéssel párosult rablás ügyében 282 órán át vezetett nyomozás folyamán járőrvezetőiket kiváló ügybuzgalom és lankadatlan szorgalommal támogatták.)

a IV. számú csendőr-kerületben:

Nagy Pál csendőr, (a Király-Helmecezen előfordult több rendbeli tüzeseteknél teljesített dicséretes szolgálataért.)

Holics Lajos, *Fábry János*, *Baum József*, *Jánszky József*, *Miklós András*, *Vona József* őrmesterek, *Székelly Sándor*, *Pál Péter* cz. őrmesterek s *Rigán János* őrsvezető, (örseiknek mintaszerű vezetéséért.)

Szandovics Jakab őrmester, (mert mint szárny számvivő az általa végzett irodai teendőket valamint a raktár kezelését kiváló ügyességgel eszközölte.)

Felegi Kerencz és *Varga József* csendőrök, (több rendbeli betöréses lopás tetteseinek s az ellopott tárgyaknak kézrekerítése körül teljesített kitűnő szolgálatukért.)

Czitrom Sándor cz. őrmester és *Rajdos János* őrsvezető, (segédoktatói minőségben tanúsított kötelesség-hű, buzgó és eredményes működésükért.)

Balogh István, *Steiner József* és *Vona József* őrmesterek, (a legénységi létszám kiegészítése körül jelentkezők gyűjtése által az 1897. évben való eredményes működésükért.)

Pelyus János csendőr, (egy gyermekgyilkosság kiderítése körül tanúsított buzgó és eredményes működéséért.)

Weisz Mátyás, *Csatári Imre* és *Lutyán János* csendőrök, (egy rablógyilkosság tetteseinek odaadó buzgalommal és ügyességgel eszközölt letartóztatásáért.)

Balogh Károly őrsvezető, *Hudacskó Mihály*, *Kovács Sándor* és *Réti József* csendőrök, (több rendbeli betöréses lopás tetteseinek kiderítése körül teljesített eredményes működésükért.)

Szárász Ferencz, *Kisfaludi János*, *Szárász István* őrsvezetők, *Váradi János*, *Szénási Károly*, *Gröschner Mihály* cz. őrsvezetők, *Haug Frigyes*, *Kanczir János*, *Szabó György*, *Sándor János*, *Horváth Péter*, *Holovka Ferencz*, *Ragány György*, *Bagalya János*, *Matyisinecz Ferencz*, *Tóth Ferencz*, *Téglási Lajos*, *Uzsléber János*,

Bartos Márton, Dániel János, Hegedüs István, Dobi József, Horváth András, Pecsévi István, Kozár György, Boros Ignác, Pál Lajos, Körösi Elek és Madácsi Lajos csendőrök, (az 1897/8. évek folyamán lezajlott agrár-szocialista mozgalom és zavarok lecsillapítása körül teljesített fáradságos, kiválóan buzgó s eredményes szolgálatukért.)

Dolák Márton örsvezető, *Somosi Ferencz és Biró György* cz. örsvezetők, (segédoktatói minőségben tanúsított buzgó és eredményes működésükért.)

az V. számú csendőr-kerületben:

Szladek Mihály cz. őrmester és *Pavlovkin János* csendőr, (egy gyermekgyilkosság tettesének ügyes és szeszzerű és a legnagyobb erélylyel folytatott nyomozás által történt kiderítéseért.)

Vizauer Antal őrmester, *Rom Mihály, Pitlik Mihály és Nagy István* örsvezetők, *Petrusz Márton, Antal Mihály, Kvassay József, Botlik Benedek és Csizsár János* csendőrök (egy rejtélyes rablógyilkosság tettesinek igen ügyesen vezetett nyomozás folyamán történt kiderítése és a tettesek letartóztatásáért.)

László János őrmester, *Kiss János* örsvezető, *Augusztinyi István, Dusza Miklós, Vimi Ignác* és *Domonkos Péter* csendőrök, (egy gyilkosság tettesének és szeszzerű, tapintatos és leleményes kinyomozása és letartóztatásáért.)

Szabó Pál örsvezető, *Szalai Mátyás* cz. örsvezető, *Peterka Márton, Kohutyár András* csendőrök és *Vendégh Péter* próba-csendőr, (egy 10 főből állott veszélyes cigány bandának kiderítése és letartóztatása, s számos lopásból származó bűnjel előkerítésénél tanúsított kiváló tevékenységükért.)

Szabó Gábor csendőr, (16 rendbeli lopás kiderítése a tettesek elfogása és feljelentése valamint az ezen alkalommal tanúsított és szeszzerű tapintatos eljárásáért.)

Bakos Ferencz cz. őrmester, (alárendelt csendőreinek oly előrelátó és és szeszzerű utbaigazításáért, hogy ennek folytán számos vásári lopási eset kiderített

és a tettesek és orgazdák részben feljelentve, részben pedig letartóztatva a bűnjelvényekkel együtt az igazságszolgáltatás kezébe jutottak); továbbá *Sevcsik István* csendőr, (számos vásári lopási eset kiderítésénél tanúsított hathatós közreműködéseért.)

Witt Károly örsvezető és *Judás György* csendőr, (Fűrész községben kiütött tűzvész oltása alkalmával tanúsított kiváló tevékenységeért.)

Magdolen Antal csendőr, (örsparancsnokának egy gyermekgyilkosság tettesének kiderítésénél hathatós támogatásáért.)

Kimrián Vazul őrmester és *Draquloi János* csendőr, (mivel egy ut árkában megdermedt majdnem életelen állapotban talált egyéneket az életmentési kísérleteket oly ügyesen eszközölték, hogy csakis ezen körülménynek köszönhető, hogy az illető életben maradt.)

Rachel Pál örsvezető, (örsén talált mintaszerű rend és tisztaságért.)

Horváth András csendőr, (Drach István banai lakos kárára álkulcsok használatával elkövetett lopás tettesinek kiderítése alkalmával 126 órán át folytatott nyomozás ideje alatt járőrvezetőjek hathatós támogatásáért.)

a VI. számú csendőr-kerületben:

Szigethy István örsvezető és *Binder Alajos* csendőr, (az ország nyugoti részében, főleg Vas megyében garázdálkodott cigány tolvajszövetkezetnek kiderítése és kézrekerítésében való eredményes közreműködésükért.)

Schnóbel István, Tóth Ádám, Sipos János, Reidl Imre, Böle János és Rédl András csendőrök, (egy gyilkosság tettesinek fáradsággal és buzgalommal történt kinyomozásánál való ügyes közreműködésükért.)

Lásza Sándor és *Pesti Sándor* csendőrök, (egy több betöréses lopást elkövetett cigánynak letartóztatása és a bűnjel megsejtesítésénél tanúsított hathatós közreműködéséért.)

Farkas Illés örsvezető *Molnár György* és *Balog István* csendőrök, (egy rablógyilkosság tetteseinek gyors kiderítése, letartóztatása és a bűnjelek megszerzéséért.)

Tóth Ferencz, *Kardos Géza*, *Bognár Jakab*, *Weichsel Sándor* őrmesterek és *Ugrai Lőrincz* ez. őrmester, (a legénységi létszám kiegészítése körül tanúsított eredményes buzgalomukért.)

Szőcs Mihály, *Weichsel Sándor* őrmesterek, *Moquj János*, *Fentős Pál* örsvezetők, *Zsubrits István*, *Molnár Lajos I.* ez. örsvezetők, *Eperjesi Flórián*, *Gyöpös István*, *Varga Mihály*, *Horráth Sándor* és *Arany Sándor* csendőrök, (a közbiztonsági szolgálatban tanúsított buzgalomuk és tevékenységükért.)

Uti Ferencz csendőr, (egy nagyszabású betöréses lopás tetteseinek kiderítése, letartóztatása és a bűnjelek megszerzése körül tanúsított hathatós közreműködéséért.)

Fischer Samu örsvezető, *Wölfer Rezső* ez. örsvezető, *Vörös József* és *Nagy János* csendőrök, (több rendbeli betöréses lopás ügyesen és buzgalommal folytatott kinyomozása, a bűnjelek megszerzése és a tettések kézrekerítéséért.)

Vegyes közlemények.

Gyannokok gyűjtéséről.

Hogy valakit valamely büntetendő esolekmény elkövetésével vádolhassunk és ennek alapján személye vagy vagyona ellen felléphassunk, szükséges, hogy az illető a tett elkövetésével *alaposan* gyannusítottassék, azaz, hogy a felforgó gyannokok alapján joggal következtetni lehessen arra, mikép a bíróság őt tényleg a kérdéses büncselekményben bűnösnek fogja kimondani.

Annak megállapítása, vajjon gyannunk valóban *alapos* volt-e, illetve ezen gyann elégséges-e arra, hogy az illetőnek elítéltetését vonja maga után, az már a bíróság dolga, mely a bünvádi eljárást nyomban megszünteti, a mint kiderül, hogy a következtetések, melyeket az esetleg felforgó egyes gyannokokból levontunk, a bünvádi eljárás során nem nyertek beigazolást, illetve az elítéltetésre nem *elégségesek*.

Mintán ennél fogva *alapos* gyann nélkül, tehát csupán azon *feltevéshől* kiindulva, hogy t. i. az illető a kérdéses büncselekményt *elkövethette*, senki ellen sem szabad eljárni és pedig annál kevésbé, mert itt az illető egyén legszentebb jogai és legfontosabb javai forognak kérdésben és mert az indokolatlan, tehát jogosulatlan fellépés által nemesak az illető egyén igen érzékenyen megsértetik s esetleg károsodhatik is, hanem a megszégyenítés által, mely ily balfogás következtében a csendőrségre hárul, az intézmény tekintélye nem kevésbé érzékeny csorbát szenved; mindezekből kifolyólag becsületbeli kötelessége minden csendőrnek, hogy a gyannokokat szorgosan összegyűjtse és csak akkor lépjen fel tényleg a gyannusított ellen, ha annyi adat áll már rendelkezésre, mikép a gyann a bünvádi el-

járás során előreláthatólag beigazolást nyerend, azaz a gyanuból következtetett feltevések valóknak bizonyulnak.

Eme cikk célja tehát a csendőröknek némi útmutatással szolgálni, mikép járjanak el a *gyanuokok* gyűjtésénél.

Már a dolog természetében rejlik, hogy a gyanuok gyűjtését a legnagyobb titokban kell eszközölnünk. Lehetőleg meg kell akadályozni, hogy ebbeli tevékenységünkről akár maga a gyanusított egyén, akár hozzátartozói avagy bárki is a közönségből tudomást szerezzenek. De ha már ez nem volna elérhető, a legnagyobb kimélettel kell eljárunk, már azért is, hogy gyanunk legalább a gyanusított előtt, valamint azok előtt, kik tevékenységünkre figyelmesekké lettek, gondosan rejtve maradjon. Ha a csendőr tevékenysége során egyesek felháborodásával találkozunk, azt nyugodtan és hivatalos kötelességteljesítésére való utalással elfogja tűrni; a gyanusított részéről mutatott meglepetés vagy egykedvűség nem fog neki okot szolgáltatni arra, hogy gyanuja új tápot nyerjen, avagy azt elejtse, mert mindkét jelenség egyformán csalfa lehet. Mindég azonban szeme előtt lebegjen azon eshetőség — és ez kell, hogy őt tevékenységében a kellő határok betartására kényszerítse — hogy t. i. az általa táplált gyanu még mindig megczáfolható avagy gyengülhet, és így a gyanusított ártatlannak találtathatik vagy legalább nem lesz bünvádi eljárás alá vonható; e mellett azonban figyelemmel kell kísérenie azon nyomokat is, melyek a gyanuok megsemmisítésére alkalmasaknak látszanak, mert nem szabad elfelejtenie, hogy ő az igazságszolgáltatást van hivatva elősegíteni.

A gyanuokokat három főcsoportra oszthatjuk:

a) *előzetes jelenségek*, ezek alatt azokat értjük, melyek a tett elkövetése előtt a gyanusított egyénnel valami összefüggésre vagy vonatkozásra engednek következtetni; ide tartoznak a bűncselekmények

előkészítésének számtalan módjai; úgymint: a tett elkövetéséhez, a remélt zsákmány értékesítéséhez és a tettesnek későbbi felfedezések elleni biztosításához szükséges segédeszközök beszerzése, továbbá az ez irányokban létező akadályok elhárítása.

b) *egyidejű jelenségek*, ezek alatt azokat értjük, melyek a tett elkövetésénél, illetve a tett alkalmával merülvén fel valami bizonyos egyénre engednek következtetni, úgy mint: a tett színhelyén talált nyomok, elsősorban a lábnyomok, a tettes birtokában volt, de a színhelyen hagyott tárgyak, a tettes testén mutatkozó sérülések, melyeket a tett elkövetése alkalmával rajta az általa megtámadott egyén avagy saját vigyázatlansága folytán önmaga ejtett, az illetőnek a tett elkövetésének időpontjában a színhelyen vagy közelében való tartózkodása stb.

c) *utólagos jelenségek* végül azok, melyek a tett elkövetése után valószínűnek tüntetik fel, hogy egy bizonyos egyén a tett elkövetésénél részt vett; úgy mint: a hátrahagyott nyomok megsemmisítésére, a zsákmány értékesítésére vagy eltüntetésére irányuló cselekedetek, bűnjelek vagy eszközök birtoka, úgy szintén ama körülmény, hogy az illetőt közvetlen a tett megtörténte után a színhelyről eltávozni látták stb.

A gyanusított egyén elleni fellépés mikénti eszközzésére, határozott szabályokat felállítani nem lehet, úgyszintén arra sem, hogy mikor, illetve mily gyanuok megállapítása után eszközölhető a fellépés; ez minden egyes esetben a fenforgó körülményektől függ: fődolog az, hogy a fellépés kellő időben történjék, mert az idő előtti, épen úgy mint a késői fellépés a nyomozás eredményére egyaránt végzetessé válhat.

Egyetlen egy gyanuok is esetleg oly súlyosan eshetik a latba, mint már több jelenség, melyek egyenként kevésbé terhelők. Továbbá igen sok függ a gyanuok beigazolására rendelkezésre álló ada-

tok megbizhatóságától, mert máskülönben azok értéktelenek.

Az is megfontolandó, vajjon egy eddigelé feddhetlen előéletű avagy már is rossz hírben álló vagy különféle büntettek miatt már ismételten megbüntetett, rendőri felügyelet alatt álló egyén ellen kell-e fellépniünk, a mennyiben a közártalmú egyéneknek már rossz hírük magában véve is gyanuokat képez, s ily egyének irányában nem kell annyi kimélettel eljárniunk és nem kell annyi tekintettel lenni arra, hogy becsületük a gyanusítás által esetleg csorbát ne szenvedjen.

Ennélfogva, ha a nyomozás során valamely bűncselekményben való részesség gyanuja oly személyre irányul, mely kevésbé ismeretes előttünk, vagy melynek multját egyáltalán nem ismerjük: akkor mindenképp előtt a gyanusított egyén lak- és születési helyén, esetleg ott, a hol hosszabb ideig tartózkodott — ha ugyan e helyek kipuhathatók — az illetőnek személyi viszonyai után az ottani rendőrség, illetve csendőr-örsnél kérdezősködni kell. E tekintetben nem szabad megelégedniünk azzal, hogy az illető személy korát, nemét, származását, kereszt- és vezetéknevét, állását és foglalkozását, valamint vallását megállapítsuk, hanem különösen családi és vagyoni viszonyai s előbbi életmódja után is érdeklődniünk kell, valamint az iránt is, hogy mily egyénekkel barátkozott, illetve kikkel érintkezett stb. Kiváltképpen kifürkészendő, vajjon a gyanusított már előbből büntetve volt-e és miért?

A gyanu alaposságának megerősítésére nagy fontossággal bír annak kinyomozása, hogy tulajdonképpen mi indította az illetőt a bűncselekmény elkövetésére; a mennyiben az indító ok ismerete sok esetben a legmegbízhatóbb gyanuokokat fogja kezünkre szolgáltatni.

Ezen indító okot megfogjuk találni, ha a gyanusított személyi *szükségeit* kifürkészszük, mert a szükségletből származik a *vágyakozás* annak kielégí-

tésére; a vágyból azután ered az *akarat*, mely a kielégítés módját és útját keresi s az akarat *elhatározássá* érlelve, okozza az egyén azon *mozdulatait* a kitűzött cél felé, melyek a *tett* elkövetését képezik. Ezen okozati összefüggésben halad a bűncselekmény fejlődése az eredményig, a minél a megítélésre nézve egészen közömbös, vajjon a cselekvő egyén a kitűzött végcélzt elérte-e vagy sem.

Ha tehát az eredmény mint külső jelenség előttünk fekszik, akkor keressük annak okát és így visszafelé haladva a bűncselekmény eredetére akadunk, a mely az indító okban rejlik. De nemcsak maga a tett kinyomozásánál járunk így el, hanem annak egyes részleteinél, az egyes cselekedeteknek és jelenségeknek (gyanuokoknál) is igyekeznünk kell az indító okot meglelni.

Ha a tapasztalt megfigyelőnek — ily fürkészésnél — a gyanusítottnak személyiségét és életviszonyait, kivált annak felismerhető szükségleteit jobban, behatóbban kiismernie sikerül, csakhamar tisztába fog jutni az illető szellemi állapotával. A mint az ember szellemi képességei közül a *vágyakozás* túlsúlyra vergődött és így a szellemi képességek közt az összhangot megzavarta — a mint ez oly embereknél, kiknél az érzékiség és szenvedélyesség erősen kifejlődött, igen gyakori — akkor ezen embernek már természetében meg van a bűncselekmények elkövetésére való általános hajlandóság, úgy szólván az ösztön. Hogy ily embereknél a tiltott kielégítés utáni vágyakozásból maga a cselekmény kifejlődjön, arra többnyire az *alkalom* vagy valami külső indító ok (nyomor, nélkülözés, csábítás bujtogatás) is nagy behatással lehet, a mely körülményre tehát a bűncselekmény indító okának kifürkészésénél szintén figyelmet kell fordítanunk, mivel ép e réven felette sok gyanuokokra akadhatunk és azoknak magyarázatát (tehát beigazolását) meglelhetjük. Hiszen minden bűncselekménynél a gonosztevő keresi és felhasználja a *kedvező alkalmat*

arra, hogy vállalkozása sikerüljön és a kedvező alkalom sok esetben — még a megengedett cselekedeteknél is — egymagában indító okot képez a vágyakozásra, vagyis az ébreszti fel az emberben a vágyat a mint pl. talált dolog jogtalan elsajátításra, a szemérem elleni büntettek és vétségek nagy része, sőt g. akran a lopás is (alkalmi tolvajok) gyakran csak a kedvező alkalom folytán követtetnek el. Ha tehát valamely bűncselekmény előfordultával a lakosság határozatlan gyamnya valamely személy ellen irányul, igen célirányos lesz azután tudakozódni, hogy nem-e volt más valakinek *alkalma* a tettet elkövetni?

*A smaragd korona.**

Egy magán-detektív kalandjaiból.

Írta: A. Conan Doyle.

— Holmes, szólék, amint egy reggel Baker-streeti közös lakásunk szalonjának az ablakából, (akkor még együtt laktunk) letekintettem az utcára, — amott valami örült ember közeledik. Igazán sajnálatos dolog, hogy hozzátartozói egyedül eresztik ki az utcára.

Sherlock Holmes barátom lustán állott fel a zsölléjéből s lépett oda a hátam mögé az ablakhoz, két kezét otthonkájának a zsebébe dugva s a vállam fölött szintén kitekintve az utcára.

Derült, fagyos februári reggel volt s az előtte való napon esett hó még most is ott hevert az utcákon a maga egész vastagságában, s csakúgy csillogott a téli nap sugaraiban. Végig a hosszú utca közepén barna törmelékes szalaggá gyúrták át a kocsik, de kétfelől, a kocsit szélén, meg a gyalogút mentén fel-

* A «Pesti Napló» napi lap 1893. évfolyamából, a szerkesztőség szives engedelmével.

halmozott kupaczkokban csak olyan fehér volt még most is, mint amikor leesett. A gyalogút szürke követéről letakarították, levakarták a havat, de az út azért még most is veszedelmes síkos volt, úgy, hogy sokkal kevesebb ember járt az utcán, sem mint rendszeren. A földalatti vasut állomása felől nem is jött senki, csak az az egy ember, akinek különös magaviselete fölébresztette a figyelmemet.

Körülbelül ötven éves, magas, deli természetű ember volt, erősen jellemzotes, parancsoló arccsal. Sötét, finom úri ruhát viselt, fekete kabátot, fényes kürtös kalapot, esinos barna kamáslit és kitűnő szabású gyöngyös-szürke nadrágot.

Magaviselete azonban hihetetlen ellentétben volt ruházatának és vonásainak méltóságával, mert szaladva jött előre, olykor ugorva is egyet-egyet, mint a fáradt ember teszi néha, a ki nincs hozzászokva, hogy a lábait megerőltesse.

Szaladás közben hadonázott a kezeivel, ide-oda kapkodta a fejét, s a legkülönösebb torz-kifejezésekbe fitorította el az arcát.

— Vajjon mi baja lehet ennek az embernek? — kérdém barátomtól. — A mint látom, nézegeti a házsámokat.

— Úgy hiszem, idejön, mondá Sherlock Holmes, a kezét dörzsölve.

— Ide?

— Igen. Bizonyosan tanácsért akar hozzám folyamodni. A jelek kétségtelenül erre mutatnak . . . Nos, nem mondtam?

Mialatt ugyanis beszélt, a szaladó ember lelkesedve futott az utcaajtónkhoz s úgy rángatá a csengetyűnket, hogy csakúgy zúgott bele az egész ház.

Pár pillanattal utóbb az ember már benn is volt a szobánkban; még folyvást lihegve és hadonázva, de szemében a bánatnak és kétségbeesésnek oly merev, megkövült kifejezésével, hogy mosolygós kedvünk egyszerre megdöbbenéssé és szánakozássá változott át.

Egy darabig szólni sem tudott, csak hajladozott

jobbra-balra és czibálta a haját, mint a kit a kény-
szerőség egészen a végletekig űzött, s már jóformán
az esze sincs a helyén.

Azután egyszerre felugrott a székről s fejét olyan
erővel vágta a falba, hogy mind a ketten odarohan-
tunk és a szoba közepére vonszoltuk.

Sherlock Holmes visszanyomta a karosszékre s
melléje ülve megveregette a kezét s azon a csevegő,
csillapító hangon beszélt vele, mely a kellő pillanat-
ban olyan csodálatosan állott rendelkezésére.

— Ön, nemde, azért jött, hogy elmondja nekem az
esetét? mondá. — De a nagy sietségben igen elfáradt.
Kérem, várjon addig, a míg teljesen magához nem
tért, s én azután a legnagyobb készséggel fogom
meghallgatni azt, a mit mondani akar, s rajta leszek,
hogy megadjam a kellő felvilágosítást.

Az ismeretlen egy-két perczig ziháló mellel ült ott,
hallgatagon, küzködve a felindulással, hogy legyöz-
hesse.

Azután megtörölte zsebkendőjével a homlokát, össze-
szorította az ajkát és felénk fordította az arcát.

— Önök bizonyosan örültnék gondolnak engem?
mondá.

— Látom, hogy valami nagy kellemetlenség érte,
viszonzá Sherlock Holmes.

— Ha csak kellemetlenség volna! Az, a mi engem
ért, elegendő ahhoz, hogy megfoszson az eszemtől
is, olyan váratlan és rettenetes volt a csapás. A nyil-
vános gyalázatot még csak elviselném valahogyan,
ámbar olyan ember vagyok, kinek a jellemén soha
még folt nem esett. Személyes, vagy családi bánata
szintén van körülbelől minden embernek, — de
mindez együttvéve, és olyan rettenetes módon, a
mint az én fejemre zúdult, ez már több, mint a mit
ember elviselhet. és nem csoda, hogy feldulta a lel-
kemet. Azonkívül pedig nem csupán magamról van
szó. Az ország legfelsőbb körei is szenvedhetnek e
borzasztó eset által, ha valami úton-módon elejét
nem lehet venni a további bajoknak.

— Kérem, uram, szedje össze magát, — viszonzá
Sherlock Holmes, — és mondja el világosan, hogy
kicsoda ön és minő csapás érte.

— A nevem bizonyára ismeretes lesz önök előtt, —
felelte kissé lecsillapulva a látogatónk. — John Holder
vagyok, a Holder és Stevenson bankcégnek egyik
tulajdonosa.

Ez a név valóban ismeretes volt előttünk, mert
London Cityjének második legnagyobb magán bank-
háza volt az, melynek társtulajdonosa most előtt-
ünk ült.

Vajjon mi lehetett hát az, a mi London egyik
legelőkelőbb polgárát ilyen szörnyű állapotba jut-
tatta? A legfeszültebb kíváncsisággal várakoztunk
hát, mígnem Mr. John Holder, újabb erőfeszítést
téve, hogy izgatottságát leküzdje, elkezdte a törté-
netét:

— Érzem, hogy az idő nagyértékű, — mondá —
és ez okból jöttem ide olyan nagy siettséggel, mikor
a rendőrbiztos azt ajánlotta, hogy kérjem ki az ön
közreműködését, Mr. Sherlock Holmes.

A földalatti vasuton jöttem a Baker-streetig s
onnan gyalog futottam idáig, mert a bérkocsik ebben
a nagy hóban igen lassan járnak. Ezért fogyott úgy
ki a lélekzetem, mert én olyan ember vagyok, aki
rendszerint igen keveset mozog.

Most már jobban érzem magamat és elmondom
önnek a tényeket olyan röviden és mégis olyan vilá-
gosan, amint csak tőlem telik.

Ön természetesen igen jól tudja, hogy valamely
banküzletnek a virágzásához épen úgy szükséges az,
hogy kellően gyümölcsöző befektetéseket találjunk a
tőkéink számára, mint az, hogy összeköttetéseink és
betevőink körét egyre nagyobbítsuk. Pénzbefekteté-
seinknek egyik legnyereségesebb módja olyan köl-
csönzésekben áll, melyet biztosság dolgában semmi
kivánni valót sem hagynak.

Az utóbbi pár év alatt ebben az irányban igen
sok szerencsével működünk és számos főúri család

fordult hozzánk kölcsönökért, melyeket a családi képeik, könyvtáraik, ezüstkészleteik lekötése mellett vettek föl.

Tegnap délelőtt a hivatalozobámban ültem a bankban, midőn fiatalabb alkalmazottjaim egyike névjegyet hozott be hozzám. Nem is mondhatom, hogy mennyire meg voltam lepve, mikor megláttam rajta a nevet, mert senki más nem volt, mint . . . de talán jobb lesz, ha még önnek sem mondom róla többet, mint azt, hogy az a név általánosan ismeretes az egész föld kerekén, s egyike a legnemesebbeknek és legfőbbeknek az angol birodalomban.

Meg voltam illetődve ettől a nagy megtiszteltetéstől s mikor az a főrangú személyiség belépett, kifejezést is akartam ennek adni, de ő rögtön rátért a dolog velejére, mint aki hamarosan át akar esni valamely kellemetlen és kínos feladaton.

— «Mr. Holder», kezdé, «úgy értesültem, hogy ön pénzt szokott előlegezni».

— A cég szívesen áll rendelkezésre, ha a biztosítékok elég jók, felelém.

— Rendkívül fontos reám nézve, folytatá a főrangú személyiség, hogy rögtön kézhez vehessek ötven-ezer font sterlinget. Ezt a csekély összegecskét természetesen tiszszeresen is kölcsön kérhetném a barátaimtól, de jobban szeretem, ha üzleti úton történik a dolog s ha személyesen végzem el. Az én állásomban természetesen fogja ön azt találni, hogy nem lenne bölcs dolog, ha valakinek azáltal, hogy szíveséget kérek tőle, lekötöztetném magamat.

— Szabad kérdeznem, hogy mennyi időre lenne szükség arra az összegre? kérdém.

— A legközelebbi hétfőn nagy összeget kell kézhez kapnom, és akkor minden bizonynyal lefizetem azt, amit ön most előlegez, még pedig bárminő kamattal, amelylyel ön ezt a kölcsönt megterhelni jónak látja. De, ismétlem, igen fontos rám nézve, hogy a pénzt rögtön fölvehessem.

— A legnagyobb örömmel előlegezném minden to-

vábbi szó nélkül a magánpénztáramból, mondám,— ha a kívánt összeg meg nem haladná a rendelkezésemre álló pénzkészlet erejét. Ha viszont a cég nevében kötném meg a kölcsönügyletet, akkor üzlettársam iránt való méltányosságból meg kellene kívánnom, hogy még a jelen esetben is, minden üzletszerű biztosíték megadassék.

— Jobban is szeretem így, viszonzá a főrangú személyiség, s fölvevett egy négyszögletű, fekete, kordovánbőrrel bevont dobozt, melyet maga mellé tett volt egy székre. «Bizonyosan hallotta ön már hírét a «smaragd-koroná»-nak?»

— Egyike a birodalmi kincstár legértékesebb darabjainak, felelém.

— Ugy van.

Azzal fölnyitotta a dobozt, és ime ott hevert puha testszinű bársonyba ágyazva az a remek ékszer, amelyet az imént megnevezett.

— Harminczkilencz óriási smaragd van benne, magyarázá főrangú látogatóm, s az aranyfoglatat értéke egyszerűen kiszámíthatatlan. Ez a korona, így amint van, a legalacsonyabb becslés szerint kétakkora összeget ér, mint amelyet én kérek. Biztosítékul kész vagyok ezt a drágaságot itthagyni.

Kezembe vettem a roppant értékű tokot s nagy zavarodottsággal emeltem föl róla szememet a főúrra.

— Kétkedik talán értékében? kérdé ő.

— Legkevésbé sem. Csupán az iránt van kétségem. . .

— Hogy szabad-e ezt nekem zálogul itthagynom? Ebben a tekintetben teljesen nyugodt lehet. Eszembe sem jutna, hogy megtegyem, ha föltétlenül bizonyos nem volnék abban, hogy négy nap múlva visszaválthatom. Pusztá formái dolog az egész. Elegendőnek találja a biztosítékot?

— Tökéletesen.

— Fölfoghatja, Mr. Holder, hogy nagy bizonyítékát adom ezzel a személye iránt való bizalomnak mindazok alapján, amiket önről hallottam. Megbizom

önben és számítok reá, hogy nem csupán hallgatag lesz és tartózkodni fog e részben minden szóbeszéd-től, hanem főképp, hogy ezt a koronát a lehető legnagyobb gondossággal fogja megőrizni; mert szükségtelen mondanom, hogy rettenetes közbotrányt idézne elő az, ha ez ékszerrel bárminő baj történnék. Ha a legkisebb kár esnék is benne, ez majdnem olyan komoly baj lenne, mintha teljesen elveszne maga az egész korona, mert az egész világon nincsenek olyan smaragdok, amelyek ezekkel versenyezhetnének, és ha csak egy hiányoznék is belőlök, nem lehetne pótolni. És mégis teljes bizalommal hagyom itt önnél a koronát, és hétfőn reggel személyesen fogok érte eljönni.

Én, látva, hogy a főúri vendégem mielőbb távozni óhajtana, nem szóltam többet, hanem behívattam a pénztárosomat és meghagytam neki, hogy fizessen ki azonnal ötven darab ezerfontos bankjegyet.

De mikor aztán egyedül maradtam a drága dobozzal, mely ott hevert előttem az asztalon, lehetetlen volt aggodalommal nem gondolnom arra a roppant felelősségre, amelyet ezzel magamra vállaltam. Semmi kétség sem lehetett benne, hogy ez az ékszer nemzeti birtok és hogy rettenetes botrány származhatnék abból, ha akármi baja esnék.

Bánni is kezdtem már, hogy ily kényes portékának a megőrzésére vállalkoztam. Most már azonban nem lehetet változtatni a dolgon; így hát bezártam a koronát a saját külön pénzes szekrényembe és visszaültem a munkámhoz.

Mikor a hivatalos órák eltelték, az az érzésem volt, hogy gondatlanság lenne ily drága holmit ott hagynom az írodámban. Sokszor előfordult már, hogy egy-egy bankba betörték és a szekrényeket felnyitogatták, és ez megtörténhetnék rajtam is. Ha pedig úgy lenne, micsoda borzasztó helyzetbe jutnék én!

Elhatároztam hát, hogy az alatt a kitűzött négy nap alatt folyvást magammal fogom hordani a drága dobozt, a bankból haza s hazulról a bankba, hogy

mindig a kezem ügyében legyen. Bérkocsit hozattam és haza hajtattam streatham-i lakásomra, magammal vivén az ékszert. Csak akkor mertem szabadon lélekezni, mikor fölvittem a szobámba s bezártam az íróasztalomba.

Most pedig, mr. Holmes, hadd mondjak el egy-két szót a háztartásomról, mert fontosnak tartom, hogy ön tökéletesen ismerje a helyzetet. Az inasom, meg a lovászom a házon kívül hálnak s így nem is jöhetnek számításba. Három nőcselédem van, akik évek óta vannak a házamban és akiknek teljes megbízhatósága minden kétségen felül áll. Egy negyedik Lucy Parr nevű cseléd, a második szobaleány, csak pár hónap óta szolgál nálam. De kitűnő ajánlatokkal jött hozzám és mindig meg voltam vele elégedve. Igen csinos leány és sok udvarló jár utána, akik néha a ház körül is ólálkodtak. Ez az egyetlen kifogás, amit ellene tehetünk, de különben minden tekintetben derék, jóra való leánynak tartjuk.

Ennyit mondhatok a cselédekről. Maga a családom olyan kicsi, hogy pár szóval elmondhatok róla mindent. Özvegy ember vagyok s egyetlen fiam van, Arthur. Nagy csalódás ért engem a fiam által, Mr. Holmes — keserves csalódás. Tisztában vagyok vele, hogy magamat kell miatta vádolnom. Mindenki azt mondja, hogy elkényeztettem, elrontottam. Nagyon valószínű, hogy az embereknek igazuk van. Mikor drága feleségem meghalt, éreztem, hogy ő az egyetlen a világon, akit még szeretnem lehet. El nem tudtam volna viselni azt, hogy a vidám mosoly csak egy pillanatra is eltűnjék az ő arcáról. Sohasem tagadtam meg tőle semmit. Talán jobb lett volna mind a kettőnkre nézve, ha szigorúbb lettem volna hozzá, de nem voltam, s csupán az a tudat vigasztalhat, hogy a legjobbat akartam.

Természetesen az volt vele a tervem, hogy ő legyen az utódom az üzletben, de neki nem volt ahhoz hajlama. Szilaj, állhatatlan fiú és az igazat megvallva, nagyobb pénzüsszegek kezelése dolgában nem

bizhattam meg benne. Már egészen fiatal korában tagja lett egy úri klubnak és ott, minthogy megnyerő modoru fiu, csakhamar benső ismeretséget kötött olyanokkal, akik sok pénzzel rendelkeznek és sokat szoktak költeni. Kártyázni kezdett nagyban, pazarolta a pénzt a turfon, elannyira, hogy újra, meg újra kénytelen volt hozzám jönni és rimánkodni, hogy adjak neki előleget a járandóságára, hogy becsületbeli adósságait kifizethesse.

Több ízben kísérlette meg, hogy erőszakosan elszakadjon attól a veszedelmes társaságtól, amelybe járt, de egy barátjának, Sir George Burnwellnek a befolyása mindig visszatérítette oda.

És én nem is csodálom, hogy olyan ember, mint Sir George Burnwell befolyást nyerhetett Arthur fölött. Arthur többször hozta őt el a házamba és magam is úgy találtam, hogy alig birtam ellentállni ez ember vonzó modorának. Idősebb mint Arthur, minden ízében világfi, járt mindenütt, látott mindent, pompás társalgó és rendkívül szép férfi. De ha higgadtan gondolok rá vissza, mikor csillogó személyisége nincs előttem: cinikus beszédmódjáról és szemének nézéséről ítélve, erős meggyőződés az, hogy Sir George Burnwell olyan ember, akiben nem tanácsos megbizni.

Igy vélekedem róla és így vélekedik az én kis Marym is, ki a nők gyors éleslátásával itéli meg az embereket.

Most még csak ő róla, Maryról kell szólnom. Nem leányom ő nekem, hanem csak unokahugom; de mikor testvérbátyám öt évvel ezelőtt meghalt, árván hagyta őt a világon s én leányomnak fogadtam és azóta mindig úgy bántam vele, mint tulajdon gyermekemmel.

Napsugár ő az én házamban — kedves, gyöngéd, szép; bámulatos gazdasszony, s amellet mégis olyan szelid és csöndes. amilyen bármely asszony csak lehet. Bátran mondhatom, hogy ő a jobb kezem. Nem is tudom, hogy mit csinálnék nélküle. Csupán

egy dologban járt ellenem. A fiam kétszer kérte meg mert őszinte odaadással imádja, de ő mindakét ízben visszautasította. Én úgy hiszem, hogy ha Arthurt valaki visszaterelhette volna a jó útra, az csak ő lehetett volna, s hogy ez a házasság megváltoztatta volna fiannak egész életét . . . De most már késő — fájdalom, nagyon is késő! . . .

Most már ismeri ön, Mr. Holmes, az egész házam népét és folytathatom szerencsétlen történetemet.

Mikor a szalonban akkor este, vacsora után, a fekete kávékat ittuk, elmondtam Arthurnak és Marynek, hogy mi történt velem s hogy minő drága kincs van most a házamban; de főrangú látogatómat nem neveztem meg. Lucy, a szobaleány, ki a kávékat hozta volt, bizonyos vagyok benne, kiment már akkor a szobából, de arra nem esküldhetem meg, hogy az ajtó be lett volna csukva. Mary és Arthur nagyon érdeklődtek a dolog iránt és látni óhajtották a híres koronát; de én jobbnak láttam, nem elégíteni ki a kíváncsiságukat.

— Hova tetted? — kérdé tőlem Arthur.

— Az íróasztalomba zártam.

— No remélhetőleg nem fognak hozzánk betörni az éjjel, — mondá Arthur.

— Hiszen be van zárva.

— Oh, ahhoz az íróasztalhoz akármiféle ócska kulcs is jó lesz. Mikor még fiatalabb voltam, magam is kinyitottam az íróasztalokat a pohárszék kulcsával.

Arthur gyakran beszélt bolondokat, így hát nem is igen vetettem ügyet arra, a mit mondott. De kávé után igen komoly arccal jött utánam a szobámba.

— Apa, kérlek, mondá lesütött szemmel, — nem adhatnál nekem kétszáz fontot?

— Nem, nem adhatok! feleltem élesen. — Nagyon is nagylelkű voltam hozzád eddig pénz dologában.

— Elismerem, hogy nagyon jó voltál, viszonzá Arthur, de nekem ezt a pénzt meg kell kapnom, mert különben sohasem mutathatom magamat a klubban.

— Az nagyon jó lesz! — kiáltám.

— Igaz, de azt csak nem akarhatod, hogy mint meggyalázott ember váljak meg a klubtól, — mondá Arthur. — El nem viselhetném azt a szégyent. Föl kell vennem valamikép azt a pénzt, s ha te nem segítesz, akkor más eszközökhöz kell folyamadnom.

Nagyon mérges voltam, mert ennek a hónapnak a folyamán ez már a harmadik pénzkérés volt.

— Egy fillért sem kapsz tőlem! — kiáltottam rá, ő pedig meghajtotta magát és szó nélkül ment ki a szobából.

Mikor egyedül maradtam, fölnyitottam az íróasztalomat, meggyőződést szereztem róla, hogy a kincsem biztosságban van, és újra bezártam. Aztán kimentem, körüljárni a házat s megnézni, hogy rendben és biztosságban van-e minden. Ezt a mindennapiteendőt Maryre szoktam volt bizni, de ezúttal jobbnak láttam, hogy magam végezzem el. Amint a lépcsőn lejöttem, Maryt magát láttam az előcsarnok oldalablakánál, melyet éppen akkor zárt be, mikor én odajöttem hozzá.

— Mondd csak, papa — szólt hozzám, látszólag némi zavarodottsággal — te engedted meg Lucynak, hogy ma este elmenjen hazulról?

— Semmiesetre.

— Épen most jött be a hátsó ajtón. Bizonyos vagyok benne, hogy csak a ház előtt volt, beszélgetni valakivel; de úgy hiszem, hogy az ilyesmiből baj lehet, és meg kellene tiltani.

— Beszélj vele reggel, vagy ha jobban szereted, majd elvégzem én vele a dolgot. Bizonyos vagy benne, hogy jól el van zárva minden ajtó és ablak?

— Egészen bizonyos, papa.

— Akkor hát jó éjszakát.

Megcsókoltam, és visszatértem a hálószobámba. Lefeküdtem és csakhamar el is aludtam.

Azon iparkodom, Mr. Holmes, hogy minden részletet elmondjak önnek, ami a dologra vonatkozhatik; de kérem, intézzen hozzám kérdéseket, ha valami nem tetszenék elég világosnak.

— Ellenkezőleg, előadása nagyon világos, Mr. Holder.

— Akkor hát folytatom. Elbeszélésemnek olyan részéhez érek most, amelyet különösen szeretnék a legnagyobb világossággal előadni. Nem vagyok mély álmu ember különben sem, de ezúttal kétségkívül az aggodalmaim miatt még a szokottnál is éberebben aludtam. Éjfél után úgy két óra tájban valami neszre ébredtem föl. Mire felocsudtam, a nesz már megszűnt, de olyasféle benyomás maradt bennem utána, mintha valahol halkán becsuktak volna egy ablakot.

Feszült figyelemmel hallgatóztam. Egyszerre csak, nagy meghorzádomra, tisztán hallottam, hogy a szomszéd szobában jár valaki. Félelemtől reszketve szálltam le az ágyról s bepillantottam az öltözőszobám ajtaján.

— Arthur! — kiáltottam el magamat, — te gazember! te tolvaj! Hogy mersz hozzányulni ahhoz a koronához?

A gázlámpa félig le volt csavarva, amint lefekvés előtt hagytam volt, és az én szerencsétlen fianci, csupán hálóingben és nadrágban, ott állt a lámpa közelében, kezében a koronával. Úgy tetszett, mintha testének egész erejével hajlítani vagy kettétörni próbálná. Kiáltásomra elejtette a koronát és olyan sápadt lett, mint a halott.

Fölkaptam a drága ékszert és vizsgálni kezdtem. Az aranyarkok egyike, amelybe három smaragd volt foglalva, hiányzott.

— Te nyomorult! — ordítottam magamon kívül. — Semmivé titted ezt a drágaságot! Gyalázatba taszítottál örökre! Hol vannak a kövek, amiket elloptál?

— Elloptam? — kiáltott fel ő.

— Igenis elloptál, te tolvaj! — ordítottam rá, s valóban ragadtam és megráztam.

— Hiszen nem hiányzik egy sem. Nem lehet, hogy hiányozzék, — mondá ő.

— Három kő hiányzik. És te jól tudod, hogy hol

vannak. Nemcsak tolvajnak, de még hazugnak is kell, hogy nevezzelek? Hát nem láttam-e, hogy másik darabot is le akartál belőle törni?

— Elég volt a gyalázó nevekből — viszonzá Arthur. Tovább már nem tűröm ezt. Minthogy te jónak láttad, hogy sértegetésen kezdjed, egy szót sem szólok többet a dologról. Reggel elhagyom a házat és iparkodni fogok megélni a magam erejéből.

— Igenis, elhagyod ezt a házat, de rendőri kísérettel! — kiáltottam rá, a fájdalomtól és haragtól félőrülten. — Alaposan a végére fogok járni ennek a dolognak, ne félj!

— Tőlem nem fogsz megtudni semmit — felelt rá Arthur olyan szenvedélyességgel, amelyre a természetét nem is hittem volna képesnek. — Ha te rendőrséget akarsz hívni, hát kutassa ki a rendőség azt, a mit tud.

Ekkorára talpon volt már az egész ház, mert dühömben úgy kiabáltam, amint még soha. Mary volt az első, aki berohant a szobámba, s meglátva a koronát és Arthurnak az arcát, azonnal tisztában volt az egész dologgal, és nagyot sikoltva, eszméletlenül roskadt le a padlóra. Én elküldtem a szolgát a rendőrségre, és rögtön átadtam a vizsgálatot a megérkező biztosnak és közrendőrnek.

Mikor ez a két ember belépett a házba, Arthur, ki összefont karokkal, mogorván állt volt előttem, azt kérdezte tőlem, hogy valóban lopással akarom-e őt vádolni. Azt feleltem neki, hogy ez a dolog megszünt magánügy lenni, hanem közügy lett, mert az a megcsontított korona nemzeti vagyon és én el vagyok rá szánva, hogy szabad folyást engedek a törvénynek.

— De legalább ne engedd, hogy rögtön letartóztassanak, — mondá Arthur. — Ha öt percze elhagyhatnám a házat, az neked épen úgy javadra lehetne, mint nekem.

— Hogy elszökhessél, vagy talán elrejtthed a lopott jószágodat? — viszonzám gúnyosan.

Azutár pedig, teljesen felfogva azt a rettenetes helyzetet, a melyben voltam, könyörögtem neki, hogy jusson eszébe, hogy nemcsak az én becsületem forog kockán. de olyasvalakié is, a ki sokkal föbb és előkelőbb személy, mint én, és hogy ebből olyan botrány keletkezhetik, a mely föl fogja zavarni az egész országot. Ő ennek elejét veheti, ha megmondja nekem, hogy hová tette azt a három hiányzó követ.

— Bizvást megvallhatod, — mondám neki. — Rajtakaptalak, és semmiféle vallomás sem teheti a cselekedetedet még gyűlöletesebbé. Ha jóvá teszel legalább annyit, a mennyi módodban áll, azzal, hogy megmondod, hol vannak a smaragdok: meg lesz bocsátva és el lesz feledve minden.

— Tartsd meg a bocsánatodat azok számára, a kik kérik, — felelt makacsul a fiu és megyető arcz kifejezéssel fordult el tőlem.

Láttam, hogy sokkal megátalkodottabb, semhogy bárminő szavam is hatással lehetne rá. Csupán egy dolog volt hát, a mit tehettem. Beszólítottam a rendőrbiztost és őrizete alá adtam a fiamat. Azonnal megmotozták, nem csupán őt magát, hanem a szobáját is és a háznak minden olyan részét, a hol a drága köveket elrejtthette; de sehol semmi nyomukat sem lehetett találni és a szerencsétlen fiu semmiféle rábeszélésre vagy fenyegetésre nem akarta kinyitni a száját.

Ma reggel elszállították a börtönbe, és én, miután a rendőri formaságokon átestem, ide siettem önhöz, esedezni, hogy használja fel minden ügyességét és hozza tisztába ezt a rettenetes dolgot. A rendőség nyíltan megvallotta, hogy ebben a pillanatban semmit sem tehet. Költség tekintetében elmehet ön bármely összegig, a melyet szükségesnek tart. Már is kifizettem ezer forintnyi jutalmat.

Én Istenem mitévő legyek? Egy éjszaka elvesztettem a becsületemet, a drágaköveimet, meg a fiamat! Oh hova legyek, hova legyek?

S két kezébe fogva a fejét, előre-hátra hajladozott, nyöszörögve magában, mint a gyermek, a mely már nem tudja szóval kifejezni a fájdalmát.

Sherlock Holmes hallgatagon ült néhány pillanattig, összevont szemöldökkel s a tűzbe mélyesztett tekintettel.

— Sokan járnak a házába, Mr. Holder? — kérde azután.

— Senki, csak az üzlettársam a családjával, meg olykor Arthurnak egy-egy barátja. Sir George Burnwell az utóbbi időben többször volt nálunk. Ezenkívül, úgy hiszem, senkit sem említhetek.

— Sokat járnak társaságokba?

— Arthur igen. Mary meg én otthon szoktunk maradni. Egyikünk sem kívánczik társaságokba.

— Leány részéről ez szokatlan jelenség.

— Ő igen csöndes, nyugodt természetű. Azonkívül pedig nagyon is fiatal még. Csak tizennyolcz éves.

— A mint elbeszéléséből észrevettem, ez a dolog a kisasszonyra is kinosan hatott.

— Rettenetesen! Ő még jobban is szenved, mint én.

— És egyiköknek sincs semmi kétsége abban, hogy csakugyan a fiu a bűnös?

— Hogyan lehetne kétkednünk, mikor a tulajdon szememmel láttam a koronával a kezében?

— Ezt én még nem tekintem döntő bizonyítéknak. A korona megmaradt része meg volt-e sérülve?

— Meg, el volt görbülve.

— Nem gondolja-e hát, hogy fia talán épen azon iparkodott, hogy kiegyenesítse?

— Az Isten áldja meg ezért a gondolataért, uram! Ön úgy látszik, minden lehetőet megtesz az ő érdekében meg az enyémben. De ez nagyon nehéz feladat. Mit keresett ő egyáltalában abban a szobában? Ha a szándéka ártatlan volna, miért nem mondta meg?

— Ugy ám. És ha bűnös volna, miért nem talált ki valami hazugságot? Hallgatása én szerintem

egyik irányban sem bizonyító erejű. De több különös mozzanat is van ebben az esetben. Minő vélelmenyt mondott a rendőrség arról a neszről, a mely önt álmából fölébresztette?

— Ugy vélekedtek, hogy az abból keletkezhetett, hogy Arthur becsukta a hálósobája ajtaját.

— Nagyszerű gondolat, és milyen valószínű! Mintha bizony az olyan ember, a ki rosszban jár, először is becsapná a szobája ajtaját, hogy az egész házat fölébressze. Hát a drágakövek eltűnéséről mit mondtak?

— Most is kopogtatják kutatják még a padlókat s hányják fel értük a szekrényeket, abban a reményben, hogy valahol rájuk akadnak.

— Gondoltak-e arra, hogy a házon kívül is szétnézzenek?

— Igen. Rendkívüli erélyességet tanúsítottak. Tüzetesen átvizsgálták már az egész kertet.

— Nos hát, kedves uram, — viszonzá Sherlock Holmes — most sem találja még szembeszökőnek azt, hogy ennek a dolognak a nyitja valóban melyekben van elrejtve, semmint akár ön, akár a rendőrség az első pillanatban gondolta? Önök előtt egészen egyszerűnek tünt föl az eset; én pedig rendkívül bonyolultnak tartom.

Vegye csak figyelembe, hogy az ön föltevésével micsoda mellékkörülmények járnának. E felfogás szerint az ön fia leszállt az ágyáról, átment, még pedig nagy koczkáztatással az ön öltöző-szobájába, fölnyitotta az íróasztalát, kivette belőle a koronát, letört belőle kézzel egy darabot, azután elment valami más helyre, eldugott a harminczkilenc smaragdból hármát, még pedig olyan ügyességgel, hogy senki meg nem találhatja és azután visszatért a másik harminczhatal abba a szobába, a hol a legnagyobb veszedelemnek tette ki magát, hogy rajtakapják. Tessék már most nekem megmondani, hogy megállhat-e ez az elmélet?

— De mi mást lehessen gondolni? — kiáltott föl

kétségbeesett taglejtéssel a bankár. — Ha ártatlan szándékkal jött oda, miért nem ad magyarázatot?

— A mi feladatunk kikutatni, hogy miért nem teszi ezt, viszonzá Sherlock Holmes nyugodtan. — Így hát, Mr. Holder, ha önnek is úgy tetszik, menjünk el most egyenesen az ön streatham-i lakására és szenteljünk egy órát arra, hogy tüzetesebben megvizsgáljuk a részleteket.

Sherlock Holmes azt kívánta, hogy én is velök menjek, a mibe én nagyon szívesen egyeztem bele, mert kíváncsiságomat és rokonszenveimet a legnagyobb mértékben felköltötte az a történet, a melyet most hallottunk. Megvallom, hogy a bankár fiának a bűnössége előttem is olyan szembeszökő volt, mint boldogtalan édes atyja előtt, de Sherlock Holmesnek az ítéletében való hitem mégis olyan erős volt, hogy éreztem: kell valami alapos oknak lenni a reményre, mihelyt ő nincs megelégedve az adott magyarázattal.

Sherlock Holmes alig szólt egy szót is az egész úton ki egészen a déli külvárosig, hanem mellére horgasztott fővel és szemére huzott kalappal ült a kocsiban, a legmélyebb gondolatokba merülve.

A bankár, úgy látszik, felvidult attól a szikrányi reménytől, a mit Sherlock Holmes neki nyújtott és élénk csevegésbe bocsátkozott velem az üzleti ügyei felől. Rövid utazás a vaspályán és még rövidebb gyalogolás eljuttatott bennünket «Fairbankhoz», a nagy pénztözsér szerény hajlékához.

Fehér kőből épült négyszögletű ház volt ez, mely az útvonaltól kissé beljebb állott. Kettős kocsitűt és hóborította térség terül el a nagy kettős vaskapun túl, mely a bejárást elzárta. Jobboldalt kis fasűrű volt, melyből keskeny, bokrokkal szegélyezett ösvény vezetett egészen a pítvar ajtajáig; és nyilván a házi szállítók és bejárók útja volt. Balra kis sikátor volt, mely az istállóhoz vezetett s nem tartozott a ház területéhez, hanem nyílt út volt, bár alig járt rajta valaki.

Sherlock Holmes ott hagyott bennünket a bejárás

előtt és lassan körüljárta a házat, végig ment a homlokzat előtt, le a gyalog-ösvényen, s azután a kerten keresztül hátra a sikátorba. Olyan sokáig tartott ez, hogy Mr. Holder meg én betértünk az ebédlőbe és a kandalló előtt várakoztunk a Sherlock Holmes visszatérére.

Csendesen üldögéltünk ott, midőn egyszerre megnyílt az ajtó s belépett rajta egy fiatal hölgy.

Közepesnél kissé magasabb, vékony termetű volt, fekete hajjal és szemekkel, melyek arczbőrének halványsága mellett csak annál feketébbeknek látszóttak. Nem hiszem, hogy valaha láttam volna női arcon olyan halálos sápadtságot, a milyen ez volt. Az ajka is vértelen volt, de a szeme ki volt vörösödve a sirástól.

A mint némán lebegett be a szobába, a bánat-érzésnek mélyebb benyomását tette rám, mint reggel a bankár, és ez annál felötlőbb volt, mert minden jel arra mutatott, hogy kétségtelenül erős jellemű nő áll előttem, a ki rendkívüli módon tud magán uralkodni.

Az én jelenlétemre nem is ügyelve, egyenesen odament a nagybátyjához és gyöngéd asszonyi kedveskedéssel simogatta meg a fejét.

— Intézkedtél, hogy Arthurt szabadon bocsássák, ugy-e, papa? — kérdé.

— Nem, nem, édes leánykám, ennek a dolognak alaposan a végére kell járni.

— De én olyan bizonyos vagyok benne, hogy Arthur ártatlan! Hiszen tudod, milyen a női ösztön. Bizonyosan tudom, hogy Arthur semmi rosszat sem tett és hogy te meg fogod bánni, hogy olyan rideg voltál hozzá.

— Miért hallgat hát, ha ártatlan?

— Ki tudja azt? Talán azért, mert megharagudott, hogy te olyasmivel gyanúsítottad.

— Hogyne gyanúsítottam volna, mikor magam láttam a koronával a kezében?

— Oh, bizonyosan csak fölvette, hogy megnézzé.

Oh papa, hidd el nekem, ha mondom, hogy ártatlan. Szüntettesd be az eljárást és ne legyen többé róla szó se. Olyan rettenetes csak el is gondolni, hogy a mi kedves Arthurunk börtönben van!

— Nem teszek semmit mindaddig, míg a kövek elő nem kerülnek, nem, Mary soha! . . . Arthur iránt való vonzalmad vakká tesz téged és nem látod, hogy ennek a dolognak milyen rettenetes következményei vannak rám nézve. Nem hogy abban hagyom a dolgot, ellenkezőleg, magammal hoztam a belvárosból egy urat, hogy még alaposabban megvizsgálja a dolgot.

— Ezt az urat? — kérde a leány, hátrafordulva én felém.

— Nem, hanem a barátját. Azt kívánta, hogy hagyjuk egyedül. Hátrakerült az istállóhoz vezető sikátorba.

— A sikátorba?

A leány meglepetten huzta föl fekete szemöldökét.

— Mit remélhet ott találni? folytatá. — Ah, ha nem csalódom, épen itt jó . . .

S a belépő Sherlock Holmeshez fordulva hozzátevé:

— Reménylem, uram, sikerülni fog önnek bizonyítania, a mit én kétségtelen igazságnak tartok, hogy Arthur bátyám ártatlan ebben a bűntettben.

— Tökéletesen osztozom a nézetében kisasszony, és én is reménylem, hogy be fogjuk bizonyíthatni, viszonzá Sherlock Holmes, visszatérve az ajtóhoz, hogy a gyékényen letörölje lábáról a havat. — Ha nem tévedek, Miss Mary Holderhez van szerencsém . . . Szabad önhöz néhány kérdést intéznem?

— Kérem, csak tessék, ha ezzel valamiképp megvilágosíthatjuk ezt a rettenetes esetet.

— Nem hallott ön a múlt éjjel semmit?

— Nem, semmit, a míg csak nagybátyám hangosan nem kezdett beszélni. Erre ébredtem föl és rögtön lesiettem.

— Ön zárta volt be este az ajtókat és ablakokat? Minden ablakot jól bezárt?

— Igen.

— És ma reggel is be voltak zárva?

— Be.

— Van a házban egy cselédleány, a kinek kedvese van, nemde? Ha jól tudom, épen ön mondta tegnap este kedves nagybátyjának, hogy a leány künn volt a házból, hogy a kedvesével találkozzék?

— Igen, és ugyanaz a leány szolgálta föl a fekete kávé a szalonban is, és lehet, hogy hallotta azt, a mit nagybátyám a koronára vonatkozólag mondott.

— Ah, értem, azt akarja ezzel mondani, hogy az a leány talán azért ment ki, hogy a kedvesének elmondja a dolgot, és hogy azután ők ketten tervezhették a lopást?

— De mi haszna ezeknek a találgatásoknak, kiáltott fel türelmetlenül a bankár, — mikor már mondtam, hogy Arthurt rajtakaptam, a mint a koronát a kezében tartotta?

— Kérem, Mr. Holder, várjon egy keveset. Majd visszatérünk arra még. Beszéljünk csak tovább arról a leányról, kisasszony. Ön, a mint hallom, látta, mikor a konyhaajtón visszatért a házba?

— Igen, mikor lementem megnézni, hogy be van-e zárva az ajtó, láttam, a mint besurrant. Láttam künn a homályban az embert is.

— Ismeri?

— Oh igen. Ő az a zöldségárus, a ki nekünk a konyháralát szállításra szállítja. Francis Prospernek hívják.

— Az ajtótól balra állott, ugyebár? — mondá Sherlock Holmes. — Azaz nem mindjárt az ajtó mellett, hanem kissé távolabb, a gyalogösvényen?

— Igen, ott láttam állani.

— És nemde, falába van?

A fiatal hölgy beszédes fekete szemében rettegéshez hasonló kifejezés villant meg.

— Oh uram, hiszen ön valóságos varázsló! — mondá. — Honnan tudja ezeket?

És mosolygott hozzá, de a Sherlock Holmes kes-

keny, erélyes kifejezésű arcza nem mosolygott rá vissza.

— Most föl szeretnék menni az emeletre, — mondá. — Valószínű, hogy azután meg ismét kimegyek a ház környékére . . . De, mielőtt fölmegyek, talán jobb lenne, ha megnézném a földszinti ablakokat.

Gyorsan lépkedett egyik ablaktól a másikhoz, csupán annál a széles ablaknál állva meg, mely az előcsarnokból az istállóhoz vezető sikátorra szolgált. Ki is nyitotta ezt az ablakot és igen gondosan vizsgálta meg hatalmas nagyító-üvegével az ablakdeszkát.

Vége azt mondta:

— Most már fölmehetünk.

A bankár öltöző-szobája egyszerűen butorozott kicsiny helyiség volt, szürke szőnyeggel, nagy büro-asztallal, meg nagy tükörrel.

Sherlock Holmes először is az asztalhoz sietett és gondosan megnézte a zárját.

— Micsoda kulcsesal nyitották ki? — kérdé.

— Azzal, melyet a fiam maga említett volt — a pohárszék kulcsával.

— Itt van az a kulcs?

— Ott van a tükör-asztalon.

Sherlock Holmes elő hozta a kulcsot és kinyitotta vele a büro-asztalt.

— Zajtalanul működő zár, — mondá. — Nem csoda, hogy nem ébredt föl a nyitására, Mr. Holder. . . Nyilván ebben a dobozban van a korona. Jó lesz megnéznünk.

Felnyitotta a dobozt, kivette belőle a drága diadémét és letette az asztalra. Pompás remeke volt ez az ötvös-művészetnek és a harminczhat smaragd a leggyönyörűbb volt, a minőt valaha láttam.

A korona egyik felén elgörbült, repedt töréshely látszott, a honnan le volt törve egy ág, a melyen három kőnek kellett lennie.

— Nézze, Mr. Holder, szólt most Sherlock Holmes, — ime a koronának az a sarka, mely tökéle-

tesen megfelel ennek a másiknak, a honnan a hiányzó ág le van törve. Ugyan kérem, legyen szives letörni ezt is.

A bankár borzadva hökkent hátra.

— Hova gondol? A világért sem merném megkísérteni.

— Nohát majd megkísérlem én.

És Sherlock Holmes nekifeszítette egész erejét, hogy letörje a kérdéses ágat, de hasztalan.

— Úgy érzem, mintha engedne egy kicsit, — mondá, — de bár kivételesen erős kezű és ujjú ember vagyok, nagyon sok időmbe kerülne, a míg le bírnám törni. Rendes, közönséges ember, erre semmi esetre sem volna képes. És mit gondol, Mr. Holder, mi történnék, ha csakugyan letörném? Olyat roppanna, mintha pisztolyt sütöttek volna el! . . . Azt akarja ön már most mondani, hogy mindez az ön ágyától néhány méternyire ment végbe és ön mégsem ébredt föl?

— Nem is tudom, mit gondoljak. Egyre homályosabb előttem a dolog.

— De nem lehetetlen, hogy egyre világosabbá fog válni, a mint a nyomozásban előre haladunk. Mit gondol, kisasszony?

— Megvallom, én is olyan zavarodott vagyok, mint nagybátyám.

Sherlock Holmes most visszafordult a bankárhoz:

— Fiának sem czipő, sem papucs nem volt a lábán, mikor itt a szobában látta?

— Semmi sem volt rajta, csak a hálóinge meg a nadrágja.

— Köszönöm. Annyi bizonyos, hogy ebben a kutatásban rendkívül kedvező volt ránk nézve a szerencse, és teljesen a magunk hibája lesz, ha nem sikerül a dolgot tökéletesen megvilágosítanunk. Most, szives engedelmével, folytatni fogom a nyomozásomat a házon kívül.

Egyedül ment ki, azt kívánva, hogy ne kövesse senki, mert a fölösleges lábnyomok csak megnehe-

zíténék a feladatát. Körülbelül egy óra hosszat maradt künn, s végre hóval megterhelt lábbal tért vissza. Az arczkifejezése ép olyan kifürkészhetetlen volt, mint valaha.

— Ugy hiszem, Mr. Holder, hogy most már mindent láttam, a mi itt egyáltalában látható, — mondá. — Legjobban lehetek szolgálataira azzal, ha most hazatérek a lakásomra.

— De a kövek, Mr. Holmer? . . . Hol vannak?

— Azt nem tudnám megmondani.

A bankár kétségbeesetten tördelte a kezét.

— Sohasem fogom én többé látni azokat a smaragdokat! — mondá. — Hát a fiam! . . . Adhat-e valami reményt, Mr. Holmes?

— Véleményem legkevésbé sem változott.

— Akkor hát, az Isten szent szerelmeért, mi csoda titokzatos dolgok folyhattak itt az éjjel a házamban?

— Ha holnap reggel kilencz és tíz óra közt eljöhet a lakásomra, a legnagyobb örömmel fogok megtenni minden tőlem telhetőt a végre, hogy felvilágosítsam önt. Abban, nemde, megegyeztünk, hogy ön teljesen szabad kezet enged nekem a cselekvésre, föltéve, hogy visszاسzerzem önnek a smaragdokat és semmikép sem korlátozza azokat az összegeket, a melyekre esetleg szükségem lehet?

— Az egész vagyonomat odaadnám, csak hogy visszakaphassam azt a három követ.

— Jól van. Holnap reggelig hát utánajárok a dolognak. Isten önnel, Mr. Holder . . . Nem lehetetlen, hogy estefelé erre járok még egyszer . . .

Elöttem világos volt, hogy Sherlock Holmesnek már meg volt állapodva a nézete az egész dolog felől, ámbár még csak homályosan sem tudtam elképzelni, hogy végső következtetései mik lehetnek. Hazafelé menet több izben kíséreltem meg, hogy tapogatózzam nála erre nézve, de ő mindannyiszor valami más tárgyra siklott át, úgy, hogy végre kétségbeesetten mondtam le a kíséreltről.

Még nem volt három óra, mikor ismét otthon voltunk a lakásunkon.

Sherlock Holmes fölsietett a hálósobájába s pár perc múlva már visszatért a szalonba, közönséges utcai csavargónak öltözve. Feltürt gallérjával, zsiros, fényes kabátjával, vörös nyakravalójával és félretaposott czipőjével a lehető legtökéletesebb példánya volt a nagy városok ez ismeretes osztályának.

— Úgy hiszem, ez nagyon jó lesz, — mondá végignézve magán a tükörben. — Csak azt szeretném, hogy ön is velem jöhetne, doktorkám, de attól tartok, hogy az nem lenne czélszerű. Lehet, hogy jó nyomon járok, de az is lehet, hogy tévedek; hanem annyi bizonyos, hogy nemsokára tudni fogom, vajjon a helyes utat választottam-e. Reményilem, hogy pár óra múlva itthon leszek.

Lemetszett magának a pohárszéken levő marhasültből egy szeletet, közéfogta két darab kenyérnek, és zsebébe dugva ezt a szerény elemózsiát, elindult az ő titokzatos expedíciójára.

Éppen elvégeztem a téázást, mikor visszatért. Szembetűnően jókedvű volt s vidáman hadonázott egy ócska félczipővel, melyet a kezében tartott. Ledobta a czipőt egy sarokba és töltött magának egy csésze téát.

— Csak éppen benéztem, hogy erre jártam, — mondá. — Rögtön megyek tovább.

— Hova?

— Oh, a West-End tulsó felére. Nem lehetetlen, hogy csak nagsokára jövök haza. Ne várjon rám, ha későre találnék maradni.

— Es hogyan áll a dolog?

— No, meglehetősen. Semmi panaszom. Voltam azóta künn Streathamban is, de nem szóltam be Holderékhez . . . Nagyon kedves kis probléma és sokért nem szerettem volna elszalasztani . . . Hanem hát nem érek rá, hogy fecsegyek. Le kell vetnem ezt a gyanus gunyát és visszaváltoznom a magam tisztességes urivalójába.

Láthattam a modoráról, hogy nagyobb oka van a meglepedésre, semmint a szavai elárulták. Csak úgy hunyorgatott a szemével, sőt szikár arcza kissé meg is volt pirosodva.

Fölsietett a szobájába, s pár percz mulva már hallottam, a mint becsapta maga után az utcaajtót, jeléül annak, hogy tovább indult a nyomozására.

Éjfélig vártam, de mivel akkor sem volt még semmi hire, lefeküdtem. Nem volt nála szokatlan az sem, hogy napokig maradt el hazulról, ha valami fontos, félbeszakíthatatlan dologban járt. Így hát legkevésbé sem csodálkoztam a kimaradásán.

Nem tudom, hogy hány órakor jött haza, de mikor lementem reggelizni, ő már ott ült, egyik kezében a kávé csészével, a másikban meg az ujsággal, és olyan eleven és takaros volt, a mint csak lehetett.

— Megbocsát, hogy ön nélkül fogtam a reggelihez, Watson, — mondá — de emlékezni fog rá, hogy a kliensünket meglehetősen korai órára rendelttem ide.

— Az ám, hiszen kilencz óra már elmúlt, — viszonzám. — Ugy tetszik, mintha épen csengetést hallottam volna. Szikrát sem csodálkoznám, ha ő lenne.

Valóban a mi bankár barátunk volt. Megütődtem a változáson, a mely rajta látszott, mert széles, hatalmas arcza most szinte össze volt zsugorodva és beesve, míg a haja egy árnyalattal fehérebbnek tetszett. Olyan bágyadtság és álmoság látszott rajta, mely még sokkal kinosabb benyomást tett, mint tegnap reggeli szörnyü izgatottsága. Szinte erőtlenül roskadt le a karosszékre, a melyet eleibe toltam.

— Nem tudom, mit véttem, hogy ilyen keserü megpróbáltatást mért rám a sors — mondá. — Két nappal ezelőtt még boldog és jó módu ember voltam és semmi gond sem bántott ezen a világon. De most egyik bánat a másiknak a sarkába lép. Mary hugom elhagyott.

— El. Az ágya ma reggel érintetlen volt, a szobája üres, és az asztalán egy hozzám czimzett levelet találtak. Tegnap este fájdalmamban és haragomban azt mondtam volt neki, hogyha nőül ment volna a fiamhoz, Arthurból más ember lett volna. Talán meggondolatlanság volt tőlem, hogy ezt mondtam. Erre vonatkozik a levele.

És reszkető kézzel vette elő és olvasta föl nekünk a következő sorokat:

«Kedves jó bácsikám!

Érzem, hogy bajt hoztam önre és hogy, ha más-kép cselekedtem volna, ez a rettentő szerencsétlenség sohasem következett volna be. Ezzel a tudattal lelkemben sohasem lehetek többé boldog az ön házában s érzem, hogy távoznom kell belőle, örökre!

Ne aggódjék a jövőm miatt, mert arról gondoskodva van; és mindenekfölött ne kerestessen, mert az hiábavaló fáradság lesz, és nekem rossz szolgálatot tenne vele.

Életemben úgy, mint halálomban mindig az maradok, a ki voltam.

az ön szerető

Maryje.»

— Vajjon mit jelent igazában ez a levél, Mr. Holmes? — kérdé aggódva a szerencsétlen ember. — Nem gondolja-e, hogy öngyilkosságra kell belőle következtetni?

— Oh, semmi ilyesre. Ne féljen, Mr. Holder. Ez talán a lehető legjobb megoldás. Én abban a meggyőződésben vagyok, Mr. Holdes, hogy ön immár közeledik a viszontagságai végéhez.

— Ah! Igazán mondja, Mr. Holmes? Hallott talán, vagy meg is tudott valamit? ... Hol vannak a smaragdok?

— Nem találna darabjáért ezer fontot tulságosan nagy összegnek?

— Szívesen fizetnék akár tizet.

— Szükségtelen volna. Háromezer fontból kifutja az egész. És azonkívül, úgy hiszem, egy kis jutalomra is lesz szükség. Itt van a cheque-könyve? ...

Ime, a toll. Állítson ki egy négyezer fontról szóló utalványt, az mindenre elég lesz.

A bankár kábult arczczal állította ki a kívánt utalványt, Holmes erre odament az íróasztalához, kivett belőle egy háromszög alakú aranydarabot, a melyben három drágakő volt látható s levetette az asztalra.

John Holder örömkialtással kapta föl.

— Megvan! — mondá lihegve. — Megvan! meg vagyok mentve! Meg vagyok mentve!

Örömének mámorá ép olyan féktelen volt, mint a mily mély volt előbb levertsége és majdnem összeszókolta azt a darab aranyat.

— De a kiutalványozott pénzen kívül még egyéb-
bel is tartozik, Mr. Holder, szól most Sherlock Holmes bizonyos szigorúsággal a hangjában.

— Tartozom? — kiáltott föl a bankár, és újra kezébe vette a tollat. — Nevezze meg az összeget. Rögtön aláírom.

— Nem, Mr. Holder, tartozása nem engem illet. Hanem igenis, alázatos bocsánatkéréssel tartozik ön annak a derék fiatal embernek, az ön fiának, a ki ebben az egész dologban úgy viselte magát, a mint szeretném és büszke lennék rá, hogy az én fiam úgy viselkedjék, ha ugyan valaha olyan szerencsés lehetnék, hogy ilyen fiam legyen!

— Tehát nem Arthur vette el a köveket?

— Hiszen már mondtam tegnap, és ismétlem és megerősítem ma, hogy nem!

— Bizonyos ön ebben? Oh akkor siessünk hozzá tüstént és tudassuk vele, hogy kiderült az igazság.

— Már értesülve van róla. Mikor tisztába hoztam az egész dolgot, fölkerestem őt a börtönben, beszéltem vele, s midőn láttam, hogy nem akarja nekem elmondani a dolgot, hát elmondtam neki én, úgy a mint történt, és ő kénytelen volt megvallani, hogy csakugyan úgy volt, es hozzátemni még azt a néhány részletet, a melyekkel én nem voltam egészen tisztában. Az a hír azonban, a melyet ön ma reggel hozott, teljesen vallomásra fogja indítani.

— Az Isten szerelméért, Mr. Holmes, mondja el hát nekem ezt a rendkívül titokzatos és bonyodalmas történetet!

— Szívesen és egyúttal felvilágosítom önt azokról a lépésekről, a melyekkel ezélmomat elérnem sikerült. És először is hadd mondjam el önnek azt, a mit legnehezebben esik nekem elmondanom és önnek meghallgatnia. Miss Mary, az ön unokahuga és Sir George Burnwell közt titkos egyetértés állott fenn. Együtt szöktek is meg.

— Az én Marym? Lehetetlen!

— Fájdalom, több mint lehetséges, egészen bizonyos. Sem ön, sem a fia nem ismerte az igazi jellemét annak az embernek, a kit belső családi körükbe beboesátottak. Egyike ő széles Angolország legveszedelmesebb embereinek — tönkrement kártyás, a végletekre kész kétségbeesett gazember, a kinek se szíve, se lelkiismerete. Az ön unokahugának sejtelmé sem volt és nem is lehetett arról, hogy ilyen emberek is vannak a világon. Mikor ez az ember opekodó suttogással szerelmet vallott neki, a mint más száz nőnek is vallott már, Miss Marynek hizelgett az a gondolat, hogy csakis ő lobbantotta lángra azt a férfiszívet. A sátán jobban tudja, mint én, hogy az a gazember miket mondhatott neki, de a leány végre is vak eszközévé lett, mindenben engedelmeskodott neki, és majdnem minden este találkozott vele.

— Nem hihetem, nem akarom hinni! — kiáltott föl elfakult arczczal a bankár.

— Hallgassa meg hát, Mr. Holder, hogy mi történt a múlt éjjel az ön házában. Unokahuga, mikor azt hitte, hogy ön már lefeküdt, hálószobájából lelopózott a földszintre, az előcsarnokba, a hol is a a sikátorra nyíló ablakban beszélgetett az imádójával. A férfi lábnyoma keresztülhatolt a hó egész vastagságán, a mi azt mutatja, hogy sokáig állott ugyanazon az egy helyen. Beszélgetés közben a leány, mint érdekes tárgyat, említette neki a smaragdköves koronát. Az olvotemült ember pénzszerzője fölgerjött

erre és ráerőszakolta a leányt, hogy az ő akarata szerint cselekedjék . . .

Semmi kétségem sincs abban, hogy Miss Mary őszintén szerette önt, de vannak nők, a kikben a szerelem minden más vonzalmat kiöl, és azt hiszem, hogy az ön unokahuga ezek közül való volt. Alig, hogy kedvese megadta neki az utasításokat, midőn meglátta önt, lejönni a lépcsőn, mire aztán sietve bezárta az ablakot s elmondta önnek, hogy az egyik cselédleány künnjárt, beszélgetni a falábu szeretőjével, a mi tökéletesen igaz is volt.

A mi fiát, Arthurt illeti, ő az önnel folytatott és reá nézve eredménytelen beszélgetés után lefeküdt, de folyvást a klubbeli adósságán tépelődve, nem tudott elaludni. Éjfél után halk lépteket hallott elosonni az ajtó előtt; fölkel, s kipillantva, meglepettséggel látta, hogy unokatestvére lopva megy végig a folyosón egészen az ön öltözőszobájáig s oda be is tér.

A fiatal ember, majdnem kövé válva az álmélkodástól, magára kapta a nadrágját s várakozott a sötétben, hogy lássa, mi lesz ebből a különös dologból. Miss Mary azután kijött a szobából és Arthur, a folyosó lámpájának a világánál látta, hogy kezében van az a drága korona.

Miss Mary lement a lépcsőn, és ő, borzalomtól reszketve futott utána, és az ön ajtaja mellett a függöny mögé huzódott, a honnan láthatta, hogy lenn az előcsarnokban mi történik. És látta, a mint unokatestvére óvatosan kinyitotta az ablakot, kiadta rajta a koronát valakinek, a ki ott a sötétben állott, s azután sietve ment föl újra a szobájába, annak a függönynek a közelében haladva el, a mely mögött rejtőzködött.

A meddig Miss Mary a lépcsőházban és a folyosón volt, Arthur semmit sem tehetett, ha csak a legborzasztóbb helyzetbe nem akarta juttatni azt, a kit imádott. De a mint a leány eltűnt, eszébe jutott, hogy ez a veszteség milyen lesújtó csapás lenne önre nézve és hogy mily rendkívül fontos az, hogy ő minden bajnak elejét vegye.

Lerohant hát, úgy a mint volt, mezitláb, kinyitotta az ablakot, kiugrott a hóba és végig futott a sikátoron, hol a holdvilágon egy sötét alakot láthatott. Sir George Burnwell el akart menekülni, de Arthur megfogta és dulakodni kezdtek, az ön fia a korona egyik felét, a tolvaj pedig a másikat rángatván. Dulakodás közben Arthur megütötte az ellenfelét és fölhasította a homlokát a szeme fölött.

Egyszerre csak megroppant valami, s Arthur, érezvén, hogy a korona a kezében van, visszafutott, becsukta az ablakot, fölment az ön szobájába s ép akkor vette észre, hogy a korona a huzavonában elgörbült és próbálta kiegyenesíteni, mikor a szomszéd-szoba ajtaján megjelent . . .

— Lehetséges-e? — kiáltott föl lihegve a bankár.

— Ön aztán megharagította a fiát azzal, hogy becsületlenítő szavakkal illette ép abban a pillanatban, mikor ő úgy érezte, hogy önnek legmelegebb köszönetét érdemelte ki. Azt, hogy a dolog valósággal miben áll, nem magyarázhatta meg önnek, ha csak el nem akarta árulni azt a leányt, a ki pedig voltaképen kevés könyörületet érdemelt az ő részéről. Ő azonban megmaradt a lovagiasságban és megőrizte a titkot.

— Ezért sikoltotta el magát Mary és ajult el, mikor a koronát meglátta! — kiáltott föl Mr. Holder.

— Oh Istenem, milyen vak bolond is voltam! . . . És mikor Arthur engedelmet kért arra, hogy öt percze kimehessen a házból! . . . Szegény jó fiu, azt akarta megnézni, hogy a letört darab nem maradt-e ott a dulakodás színhelyén! Milyen kegyetlenül, milyen igazságtalanul ítéltem meg!

— Mikor a házba érkeztem, — folytatá Sherlock Holmes, — először gondosan körüljártam az épületet, hogy megnézzem, vannak-e olyan nyomok a hóban, a melyek útbaigazíthatnának. Tudtam, hogy az előző este óta nem esett hó és azt is tudtam, hogy az előző éjjel erős fagy volt, mely a lábnyomokat eredeti mivoltukban tartotta meg.

Végig mentem a konyhába vezető gyalogösvényen

s úgy találtam, hogy összevissza van taposva és semmit sem lehet rajta tisztán látni. De kissé odébb, az úton túl, a konyhaajtó közelében a hólepel azt mutatta, hogy ott egy nő állott és beszélgetett volt egy emberrel, kinek csak fél lábnyoma látszott s mellette egy kerek lyuk, a mi azt mutatta, hogy az illetőnek falábanak kell lenni.

Azt is kiolvashattam a hóból, hogy beszélgetésük közben megzavarták őket, mert a nő gyorsan futott vissza a konyhaajtóhoz, a mi világosan volt látható arról, hogy a cipője orra mély, a sarka pedig csak gyöngye nyomot hagyott maga után. A falábu ember, úgy látszik, még várakozott egy darabig s azután elballagott.

Mindjárt gondoltam, hogy ez volt az a cselédleány meg a kedvese, a kiket ön nekem reggel már említett, és tudakozódásom megerősített ebben a föltevésben.

Azután megkerültem a kertet, de ott csak céltalan, jelentéktelen nyomokat találtam, melyeket nyilván a rendőrség emberei hagytak maguk után; de mikor betértem a sikátorba, ott egy igen hosszú és bonyolult történet volt előttem leírva a hóban.

Először is két-soros lábnyomát láttam egy csizmás embernek, s azután még egy két-soros lábnyomát egy másik embernek, a ki mint örömmel észleltem, *mezitláb* volt. A csizmás ember rendes léptekkel jött a házhoz és távolodott is el, de a másik, a mezitláb, gyorsan futott, és mivel az ő lábnyoma helylyel-közzel a csizma nyomába volt belemélyedve, világos volt előttem, hogy a csizmás ember *előbb* járt ott és a mezitláb *utána* futott. Követtem a lábnyomokat, és azt tapasztaltam, hogy az előcsarnok ablakához vezetnek, a hol a csizmás ember egészen a kövezetig nyomta keresztül a havat hosszas áldogálásában.

Azután a nyomok másik végére mentem, vagyis az ablaktól körülbelől százötven méternyire. Láttam azt a helyet, a hol a csizmás ember hátrafordult s a hó össze-vissza volt hányva, mintha dulakodás lett

volna azon a helyen, és végül néhány csöpp vérnek a nyomát is láttam, a mi azt mutatta, hogy nem tévedtem a föltevésemben. A csizmás ember attól a helytől fogva futva ment tovább a sikátoron s egy újabb kis vérfolt azt mutatta, hogy a dulakodásban ő volt a sebesült fél. Ott, a hol kiért a sikátorból a főutczára, a kövezet már meg volt tisztogatva, s így nem követhettem tovább a nyomát.

Azután betértem a házba és, mint ön is emlékezni fog rá, nagyító-üvegemmel megvizsgáltam az előcsarnok ablakának a párkányát és azonnal láthattam, hogy azon az ablakon kiment valaki. Tisztán kivehettem a deszkán egy meztelen, nedves lábnak a nyomát. A házba visszatérő mezitláb embernek a nyoma volt az, kinek a lába a hóban nedves lett.

Most már módomban volt, hogy véleményt alkossak magamnak az elmúlt éj eseményeiről. Az ablak előtt künn valaki várakozott. Valaki kihozta neki a koronát; az ön fia meglátta ezt, utána eredt a tolvajnak, dulakodott vele, egyik erre, másik arra huzta a koronát és egyesült erejük eredményezte azt a törést, a melyhez különben egyiknek sem lett volna egymagában elegendő ereje.

Arthur bejött a házba a visszaszerzett koronával, de a darabja, a mely letört, ott maradt az ellenfele kezében . . .

Ennyivel tisztában voltam. A kérdés most már csak az volt, hogy ki lehetett az az ember és ki vitte ki neki a koronát.

Régi elvem nekem az, hogyha az ember valamely okoskodásnak a lánczolatából minden lehetetlen föltevést kizár: a megmaradó föltevésnek igaznak kell lennie, bármilyen valószínűtlen is. Már most: nagyon jól tudtam, hogy nem ön vitte le a koronát, így tehát csak az unokahuga maradt hátra, meg a cselédek. Ámde, ha a cselédek valamelyike volt, akkor miért engedné magát az ön fia helyettük vádolni? Erre semmi elképzelhető oka nem lehetett. De minthogy az unokatestvérét szerette, ezzel igen pompás magyará-

zata volt megadva annak, hogy az ő titkát igenis megőrzi, annyival inkább, mert az a titok szégyent és gyalázatot hozna a leányra. Mikor aztán eszembe jutott, hogy ön Miss Maryt az előcsarnok ablakánál látta, s azután, hogy Miss Mary elájult, mikor a koronát meglátta: föltevésém bizonyossággá vált.

És ki lehetett a szövetségese? Bizonyosan csak kedvese, mert ki más győzhette volna le azt a szeretetet és hálát, a melylyel önnek tartozott? Tudtam, hogy önök nem igen járnak sehova, és hogy ismerőseiknek a köre igen szűk. De ez ismerősök közt volt Sir George Burnwell. Hallottam már erről az emberről korábban is, és tudtam, hogy veszedelmes csábító hírében áll. Neki kellett hát lenni annak a csizmás embernek s az ő kezében kellett maradni a korona letört darabjának. Ez az ember, még ha tudta is, hogy Arthur fölfedezte, majdnem bizonyosra vehette, hogy azért semmi baja sem lesz, mert Arthur egy szót sem szólhat ellene, hacsak a saját családjára is szégyent nem akar hozni.

Ezek után, Mr. Holder, ön maga is kitalálhatja, hogy mi volt a legközelebbi teendőm. Utczai csavargónak öltözve, elmentem a Sir George házába, sikerült ismeretséget kötnöm a legényével, megtudtam tőle, hogy gazdája a mult éjjel megvérezte a homlokát és végre néhány pennyért megvásároltam egy pár földredobott czipőjét. Ezzal a czipővel aztán lementem Streathambe, az ön háza környékére, a hol is megtettem a kísérletet és láttam, hogy a czipő tökéletesen beleillik a nyomokba.

— Láttam is estefelé a sikátorban valami rosszul öltözött csavargót, — jegyző meg Mr. Holder.

— Ugy van. Én voltam. Midőn láttam, hogy az emberem már megvan, haza jöttem és átöltöztem. Kényes szerep volt az, a mely most reám várt, mert láttam, hogy kerülnöm kell a rendőri beavatkozást, nehogy botrány legyen a dologból, és tudtam, hogy az az agyafurt gazember nagyon is tisztában van azzal, hogy a kezünk meg van kötve.

Elmentem hozzá és beszéltem vele. Eleinte természetesen mindent tagadott. De mikor elmondtam neki mindent úgy, a mint történt, megkísérelte az ellenállást és lekapott a falról egy vasbunkót. De én ismertem az emberemet és pisztolyt szögeztem a fejének, mielőtt a fegyverét használhatta volna. Ekkor valamivel higgadtabb lett. Azt mondtam neki, hogy tisztességes árt fizetünk a nála levő drága kövekért, darabjáért ezer fontot. Ekkor aztán kitört belőle a tette miatt érzett megbánásnak első jele.

— Ejnye, hogy a manó vigye el a dolgomat! — kiáltott föl. — Hiszen én hatszáz forintért adtam oda mind a hármat!

Csakhamar kivettem belőle az illetőnek a címét, miután megigérttem, hogy semmi bántódása nem lesz. Elmentem aztán ahhoz a másik emberhez és hosszas alkudozás után háromezer fontért csakugyan visszakaptam a köveket.

Ekkor aztán betértem az ön fiához, elmondtam neki, hogy rendben van minden, és úgy két óra tájban végre nyugalomra térhettem, miután tisztességes fárasztó munkában töltöttem el a napot.

— Olyan munkában, a mely Angolországot nagy közbotránytól mentette meg, — mondá a bankár fölállva. — Oh uram, nem tudok elegendő szót találni köszönetem kifejezésére, de higgye meg, nem leszek hálátlan azért, a mit nekem tett. Bámulatos ügyessége tultett mindazon, a mit valaha önről hallottam . . . De most rohannom kell ahhoz az én kedves fiamhoz, hogy bocsánatot kérjek tőle azért, a mit ellene vétettem. Az, a mit szegény Marynról mondott ön, igazán a szívemet hasogatja. Még az ön éleslátása sem tud felvilágosítani arról, hogy hol van ő most?

— Úgy hiszem, egész bizonyossággal mondhatjuk, hogy ott van, a hol Sir George Burnwell tartózkodik, — viszonzá Sherlock Holmes. — És épen olyan bizonyos az, hogy bármilyen nagy volt is a vétke, mihamarabb a kelleténél is jobban meg fog érte lakolni.